

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ · ΚΑΛΛΙΡΡΟΗ ΠΑΡΡΕΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' ΕΤΟΣ 28^ο | ΑΘΗΝΑΙ | 15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1914 | ΑΡΙΘΜΟΣ 1050

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΟΛΓΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ

(Από τὸ βιβλίον τῆς κ. Κ. ΠΑΡΡΕΝ Αἰ 'Ελληνίδες εἰς τὸν πόλεμον)

Ὁ πόλεμος εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλέον ὀδυνηρὰς πληγὰς τῆς ἀνθρωπότητος. Εἶναι τὸ βρῆχρότερον ἔθιμον τοῦ ἐκληρονομήσαμεν ἀπὸ τὴν πρωτογενῆ ἐποχῆν, καθ' ἣν οἱ ἄνθρωποι ἀλληλοεσπαράσσοντο ὅπως τὰ ἄγρια θηρία. Ὁ σκοπὸς καὶ τὰ αἴτια τῶν πολέμων δὲν μετεβλήθησαν δυστυχῶς ἔκτοτε καὶ μόνον τὰ πολεμικὰ ὄργανα ἐτελειοποιήθησαν εἰς βαθμὸν ὥστε αἱ ἐκ τοῦ πολέμου κατὰστροφὴ νὰ εἶναι πλέον φοβεραὶ καὶ πολυάριθμοι.

Ὁ Τολστόη ὁ φιλάνθρωπότερος καὶ ἀλτροῦστικώτερος μεταξὺ τῶν παλαιῶν καὶ νέων φιλοσόφων, ἐπενόησε πρὸς κατάπυξιν τῶν ἀνθρωποσπαρχμῶν αὐτῶν, τὴν κατεδάφισιν τῶν ὀρίων τὰ ὁποῖα χωρίζουν τοὺς διαφόρους λαοὺς καὶ κατεπολέμητεν ὅσον ἠδύνατο τὴν ἰδέαν τῆς πατρίδος.

Τὸ σύστημά του ἐθεωρήθη οὐτοπία καὶ τὸ μόνον πρακτικὸν ἀποτέλεσμα τοῦ κηρύγματος του ὑπῆρξε τὸ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης συνέδριον τῆς Χάγης καὶ τὰ πολυπληθῆ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης γυναικεῖα σωματεῖα, τὰ ὁποῖα ἰδρύθησαν ἀνὰ τὸν κόσμον.

Ὅταν ἐκλήθημεν νὰ λάβωμεν μέρος εἰς τὴν διεθνή κυτὴν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης κίνησιν εἶχεν ἀνκατεθῆ εἰς ἐμὲ ἡ τιμὴ νὰ ἀπαντήσω. Καὶ ἀπήντησα ἐκ μέρους τοῦ ἐθνικοῦ μας συμβου-

λίου ὅτι ἐρ' ὅσον εἶχαμεν ἀδελφοὺς δούλους εἰς λαοὺς βρῆχάρους, τῶν ὁποίων αἱ γυναῖκες ἀτιμάζοντι, τὰ παιδιὰ ἐξανδραποδίζοντι καὶ αἱ περιουσίαι δημεύονται, δὲν δυνάμεθα νὰ λάβωμεν μέρος εἰς τὸν ὄραϊον κατὰ τοῦ πολέμου ἀγῶνα τῶν γυναικῶν τῶν ἄλλων λαῶν.

Ἡ ἀπάντησίς μας ἐθεωρήθη κῆπος σκληρὰ. Ἄλλ' ἐβασίζετο εἰς τὴν ἰδέαν τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀλληλεγγύης ἢ: μᾶς ἐπέβηκεν ἡ κατάστασις τῶν χιλιάδων ὁμοεθνῶν. Ἦτο σκληρὰ, ἀλλὰ δικαία ἡ ἀνάγκη εἰς τὴν ὁποῖαν ὑπεκύπταμεν, καὶ ἀπόδειξις ὅτι μὲ τοὺς δύο αὐτοὺς πολέμους ἀνέκτησαν τὴν ἐλευθερίαν τῶν τόσαι χιλιάδες ἀδελφοί μας τὴν ὁποῖαν δὲν θὰ ἀπέκτων βεβαίως ποτὲ διὰ τοῦ συνεδρίου τῆς Χάγης.

Ἄλλ' ἐν ὁ πόλεμος εἰς τοιαύτας ἐξαιρετικὰς περιστάσεις εἶναι ἀναγκαῖον κακόν, καὶ ἐν δὲν μᾶς ἦτο δυνατόν νὰ τεθῶμεν παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν ὑπὲρ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς εἰρήνης ἀγωνιζομένων, ἔμως τοῦτο δὲν ἠμόδιτε τὰς ἑλληνίδας νὰ κατέλθουν εἰς τὸν ἀγῶνα, διὰ νὰ μετριάξουν τὰ κακὰ καὶ νὰ ἐλαττώσουν τὰς ἀθλιότητας τὰς ὁποίας δημιουργεῖ ὁ πόλεμος.

Αἱ γυναῖκες τοῦ Βασιλικῦ μας Οἴκου ἐτέθησαν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὅλης γυναικεῖας κινήσεως, τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ δικαιοσύμεν εἰς νοσηλευτικὴν τραυματικῶν καὶ εἰς περίθαλψιν τῶν οικογενειῶν τῶν ἐπιστράτων καὶ τῶν προσφύγων.

Ὅλοι αἱ Ἑλληνίδες πριγκίπισσαι μὲ τὴν

ύψηλὴν σύζυγον τοῦ ἐνδόξου στρατηλάτου ἐπὶ κεφαλῆς προέβησαν εἰς τὴν ἰδρυσιν νοσοκομείων πολέμου εἴτε ἐπὶ τῶν διαφόρων σημείων τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων, εἴτε εἰς πλησιεστέρας πρὸς αὐτὰ πόλεις, εἴτε εἰς Ἀθήνας.

Ἡ Βασίλισσα Ὀλγα ἡ ὁποία εὐθὺς ὡς ἐκηρύχθη ὁ πόλεμος ἔτρεξεν εἰς τὰ σύνορα ὑπῆρξεν ἡ ψυχὴ τῆς ἐκεῖ νοσηλευτικῆς κινήσεως. Εἴτε στρατιωτικὰ ἦσαν τὰ νοσοκομεία, εἴτε τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, εἴτε τῶν ἀγκυλωμένων τῆς πριγκιπισσῶν, ἦσαν δι' αὐτὴν ἐστὶναι πόνου καὶ ἀθλιότητος.

Εἰς τὸν Βόλον, εἰς τὴν Λάρισσαν, εἰς τὴν Ἐλασσῶνα ὕστερον εὐθὺς ὡς ὁ δοξασμένος υἱὸς τῆς ἤρχιζε νὰ προελκύνῃ ἡ Βασίλισσα Ὀλγα ἐπολυπλασίαζεν ἐκυτὴν διὰ νὰ προσβλέπῃ καὶ συμπληρῶνῃ κάθε ἀτέλειαν καὶ ἔλλειψιν τῆς ὑγειονομικῆς περιθάλψεως.

Διότι μεθ' ὅλα τὰ ληφθέντα ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν μέτρα καὶ τὴν ἐπιβοηθητικὴν ἐργασίαν τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ἡ τυχύτης μεθ' ἧς αἱ φονικαὶ μάχαι διεδέχοντο ἡ μία τὴν ἄλλην ἦτο φυσικὸν νὰ προκαλέσῃ τὴν γνωστὴν ἀνεπάρκειαν τῆς νοσηλείας τῶν πρώτων ἡμερῶν.

Ἡ βασίλισσα Ὀλγα δὲν ἐπεσκέπτετο μόνον τὰ νοσοκομεία διὰ νὰ βοηθῇ καὶ νὰ ἐγκαρδιώσῃ τὰς κυρίας, αἱ ὁποῖαι ἐισργάζοντο εἰς αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ διὰ τηλεγραφημάτων καὶ ἀπεσταλμένων τῆς εἰς Ἀθήνας συνεπλήρωνε κάθε ἔλλειψιν καὶ κάθε νέαν ἀνάγκην. Αὐτοπροσώπως μετέβαιεν εἰς τὰς ἀποθήκας τῶν σταθμῶν ἐνήργει ἐρεῦνας, ἀνεκάλυπτε φαρμακεία, πλκκωμένα ἀπὸ ἐμπορεύματα καὶ κιβώτια με νοσηλευτικὰ εἶδη καὶ με τὴν σπουδὴν τὴν ἀπκριτῆτον εἰς τοιαύτας περιστάσεις καὶ τὴν ὁποῖαν αἱ γυναῖκες μόνον γνωρίζουν νὰ θέτουν εἰς ἐνέργειαν κτώσθωνε τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν ἔπου ὑπῆρχεν ἀνάγκη. Τὰ τηλεγραφημάτων τῆς διεδέχοντο τὸ ἐν τὸ ἄλλο, βιαστικά, σύντομα, ἀπλᾶ, με ἀριθμοὺς τῶν εἰδῶν ποῦ ἔλειπεν, με ὑποδείξεις τῆς ἐντελεστέρας ὀργκνωώσεως τῶν ἀποστολῶν, με δικταγὰς αἱ ὁποῖαι ἐπρόδιδαν ὅλην τὴν ἀγωνίαν τῆς βασιλικῆς ψυχῆς τῆς, διὰ τὰς συμφορὰς, τὰς ὁποίας ἐπροκάλει κάθε βραδύτης.

Καὶ ἐνῶ ἐδῶ τὸ πκλάτι τῆς εἶχε μεταβληθῇ εἰς ἐργαστήριον μαλλίνων, εἰδῶν διὰ τοὺς ἀγωνιζομένους ἀνδρας ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν καὶ ἐφορείαν τῆς πριγκιπισσῆς Ἀλίκης καὶ χιλιάδες γελέκια καὶ περιπόδια διὰ τοὺς ἀγωνιζομένους ἀνδρας ἐπέλλοντο καθ' ἑκάστην, ἡ βασίλισσα Ὀλγα ἔχκεν τὴν ὑπομονήν, διότι τὸσον ἐβράδυναν νὰ φθάσουν.

Ἐν τῷ μετξῷ, ἡ βασιλικὴ ἀκολουθία ἐπροχώρει σπεύδουσα ἐπὶ τὰ ἴχνη ἐκεῖνων, ποῦ ἐπύτιζαν με τὸ αἶμα τῶν τὰς ἀπελευθερουμένων χώρας. Οἱ τραυματίαι καὶ οἱ πρόσφυγες τῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων πυρπολουμένων χωρίων εἶχον ἀποτελέσει τὴν μεγάλην οἰκογένειαν τῆς βασίλισσῆς Ὀλγας, ἡ ὁποία ἀνεξάντλητος εἰς ἐμπνεύσεις εὐηργέτει καὶ παρεῖχεν ἔλεος εἰς ὀλοκλήρους πληθυσμοὺς, στερουμένους κατὰ τὸν δριμὺν χειμῶνα ἐνδύματων καὶ τροφῆς.

Εἰς τὰς Ἐλευθεράς, ἐνῶ ἡ βασίλισσα Ὀλγα μετ' ἀγωνίας ἀνέμενε τὴν παρὰ τοῦ μεγάλου υἱοῦ τῆς κατὰληψιν τῆς Θεσσαλονίκης, ἀνεκάλυψε κάτω ἀπὸ κιβώτια γεμάτα ἐμπορεύματα, τὰ τὸσον ἀναγκαῖα μάλλινα τῆς πριγκιπισσῆς Ἀλίκης καὶ τῶν κυριῶν τῶν Ἀθηνῶν.

Ἦρχισε τότε ἡ ἐνέργεια τῆς ἀποστολῆς πρὸς τὰ ἀγωνιζόμενα σώματα, τὰ ὁποῖα μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰσερχοντο φέροντα τὴν νίκην καὶ τὸν θρίαμβον εἰς τὴν Θεσσαλονίκην.

Ἐκεῖ ἡ βασίλισσα Ὀλγα ἠκολούθησε με τὸν ἀγκυλωμένον καὶ Ἰψηλὸν Σύντροφόν τῆς τὸν θριαμβευτὴν Γιόν. Καὶ κενεὶς δὲν θὰ λησμονήσῃ τὴν τρυφερὰν εἰκόνα τῆς ἀποβιβάσεως εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν τοῦ Βυζαντίου τῆς χριστιανῆς Βασίλισσῆς, ἡ ὁποία με τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ καὶ με μάλτι γεμάτα δάκρυα ἐνηγκλίζετο τὸν ἡρωϊκὸν ἐκπορητὴν.

Βεβαίως ἡ καλλιτέρα καὶ εὐτυχιστέρα ἡμέρα τῆς ζωῆς τῆς βασίλισσῆς Ὀλγας ἦτο ἡ ἡμέρα τῆς ὑποδοχῆς τῆς εἰς τὴν Θεσσαλονίκην ἀπὸ χιλιάδας λαοῦ, ὁ ὁποῖος ὤφειλε τὴν ἐλευθερίαν του εἰς τὸν Μεγάλον Γιόν τῆς. Ὀλοὶ αἱ ἀγωνίαι καὶ οἱ κόποι τῆς συνεστρατεύσεώς τῆς με τὸν στρατὸν, τὸν ὁποῖον τὰ ἀγκυλωμένα τῆς πικιδιὰ διήθυσαν, ἐλησμονήθησαν τὴν ἡμέραν ἐκεῖνην τὴν δοξασμένην τῆς θριαμβευτικῆς εἰσόδου τῆς.

Ἄλλ' ἡ βασίλισσα Ὀλγα δὲν ἀνεπκύθη καὶ πάλιν ἐπὶ τῶν δαφνῶν τῶν νικηφόρων υἱῶν. Εἶχε καὶ ἄλλα πικιδιὰ τῆς μεγάλης τῆς οἰκογενείας, τῆς ἀγαπημένης τῆς Ἑλλάδος, τὰ πικιδιὰ ποῦ ἀνὰ χιλιάδας ἐπέταζαν ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ πόνου εἰς τὰ νοσοκομεία τῆς Θεσσαλονίκης. Μετὰ τὴν Ἐκκλησίαν, μέσα εἰς τὴν ὁποῖαν προσηυχήθη με τὴν πίστιν, ἡ ὁποία διέπει καὶ κανονίζει τὰς πράξεις ὅλης τῆς ζωῆς τῆς, ἡ βασίλισσα Ὀλγα ἐπεσκέφθη τοὺς τραυματίαι τῆς ἀπελευθερωθείσης πόλεως, τοὺς ὁποίους ἀπὸ τὴν στιγμὴν ἐκεῖνην ἀνέλαθεν ὑπὸ τὴν μητρικὴν οἰγίδα τῆς.

Διὰ τὴν βασίλισσαν δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι ὑπῆρξεν ἡ προστάτις καὶ ἡ κρηγορήτρια τῶν

Ο ΠΡΙΓΚΗΨ ΒΗΛ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ ΚΑΙ Η ΣΥΖΥΓΟΣ ΤΟΥ

πονούντων εἶναι δὲ ἀναντίρρητον, ὅτι ἐὰν δὲν ἐγεννᾶτο παρὰ τὰς βαθυίδας μεγάλου καὶ δοξασμένου θρόνου θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιδοθῇ με μοναδικῇ ἐπιτυχίαν εἰς τὸ στάδιον τῆς νοσοκόμου. Ὁ πόνος τὴν ἐλκύει, τὴν σύρει, ὡς ἄλλας γυναῖκας ἐλκύει ἡ ἀπόλαυσις καὶ ἡ χαρὰ. Ἡ βασίλισσα Ὀλγα εἰς τὰς Ἀθήνας ἔχει:

πάντοτε δύο ἀνάκτορα δύο κατοικίας. Τὸ Παλάτι καὶ τὸν Εὐαγγελισμὸν. Εἰς τὸ πρῶτον ἔζητεν ὡς βασίλισσα καὶ μητέρα ἰδικῶν τῆς πικιδιῶν. Εἰς τὸ δεύτερον ἔζητεν ὡς ἀγία καὶ μητέρα ὅσων πάσχουν καὶ ὅσων πονοῦν. Ὁ πόνος καὶ τῆς ἄφινε ἐλεύθερον τὸ πρῶτον μετὰ τὰς βασιλικὰς ὑποχρεώσεις καὶ τὰ ὑψηλὰ τοῦ

ἀξιώματος καθήκοντα, τὸν ἐξήσεν εἰς τὸ δεύτερον, πονοῦσα μὲ τοὺς πονοῦντας, ἀγωνισα μὲ τοὺς ἐτοιμοθνήτους καὶ παρηγοροῦσα τοὺς δοκιμαζομένους, εἰς τοὺς ὁποίους πάντοτε γενναίως καὶ δαψιλῶς παρέσχε τὴν πολυτίμον προστασίαν καὶ συνδρομήν. Της.

Φυσικὰ λοιπὸν εἰς τὰς καταλαμβανομένας νέας πόλεις, ἡ βασίλισσα πλησίον τῶν τραυματιῶν εὐρίσκειτο εἰς τὴν θέσιν της. Ἐκεῖ ὡς καὶ ἐδῶ τὰ νοσοκομεῖα ἦσαν τὰ πλάττη της καὶ οἱ τραυματῆται ὅλοι ἀδιακρίτως παιδιὰ της. Τὰς ἡμέρας της τὰς ἐπενοῦσε πλησίον τῶν καὶ τὰς νύκτας ἠγρύπνει προσευχομένη διὰ τοὺς ἐτοιμοθνήτους. Τὸ ὄνομά της ὡς μάνας ὄλων ἀναφέρεται μὲ εὐγνωμοσύνην ἀπὸ τοὺς ἄνδρας τοῦ εἰς τὸ βλέμμα της τὸ γεμάτο κλωσύνην ἦν-τλων ἐλπίδα καὶ παρηγορίαν καὶ ἀνακούφισιν.

Ἄλλ' ἡ βασίλισσα Ὀλγα ὡς ὀπισθοφυλακὴ τῶν ἀγωνιζομένων, δὲν παρέμεινε πολὺ εἰς τὴν Θεσσαλονίκην. Ὅταν τὸ στάδιον τῆς δράσεως τοῦ ἐνδόξου στρατηλάτου υἱοῦ της μετεφέρθη εἰς Ἡπειρον πρὸς ἐκπόρθησιν τοῦ Μπιζανίου καὶ κατάληψιν τῶν Ἰωαννίνων, ἡ βασίλισσα Ὀλγα ἀκούραστος τὸν ἠκολούθησε καὶ ἐκεῖ.

Δὲν τὴν ἐτρόμαξαν οὔτε τὰ φύχη τοῦ παγεροῦ χειμῶνος, οὔτε αἱ δυσκολίαι τῆς Ἡπειρωτικῆς συγκοινωνίας.

Καὶ ἐξετέλει καὶ ἐκεῖ καθήκοντα ἐστρατείας, εἴτε εἰς τὰ νοσοκομεῖα, εἴτε εἰς τὴν διοργάνωσιν τῶν συσσιτίων. Μετὰ τὴν κατάληψιν ὅμως τῶν Ἰωαννίνων, ἠρνήθη νὰ εἰσέλθῃ μόνη, χωρὶς τὸν λατρευτὸν Της Ὑψηλὸν Σύζυγον, ἀπὸ λεπτότητα καὶ τήρησιν ἐθιμοτυπίας, ἡ ὁποία τὴν τιμᾶ. Ἐκεῖνος, ἔλεγε, δὲν θὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκην, πρὶν ἢ καθορισθῇ ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπομακρυνθοῦν οἱ Βούλγαροι.

Πῶς ἐγὼ μόνη, πῶς ἡ βασίλισσα τῆς Ἑλλάδος νὰ γίνῃ δεκτὴ ἀπὸ τὴν ἱστορικὴν πόλιν χωρὶς τὸν βασιλέα Της; Καὶ προσέπεμψε τὸν νικητὴν υἱὸν της μὲ δάκρυα χαρᾶς καὶ συγκινήσεως, χωρὶς νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸν νοῦν της ἡ τρομερὰ ἰδέα τοῦ τραγικοῦ τέλους, τὸ ὁποῖον ἀνέμενε ἐκεῖνον, μεθ' οὗ ἠλπίζεν ὅτι θὰ εἰσῆρχετο ἀργότερα θριαμβευτικῇ καὶ δοξαζομένη εἰς τὰ Ἰωάννινα.

Ἄλλ' οὔτε ὅταν ἐπέστρεψεν εἰς Ἀθήνας ἐφρατίζετο ἡ βασίλισσα Ὀλγα τὴν τρομερὰν καταστροφὴν, ἡ ὁποία εἶχεν αἰφνιδίως ἐπέλθῃ εἰς τὸν βασιλικὸν τῆς οἶκον. Ποῖος ἀπὸ ἡμᾶς θὰ λησμονήσῃ τὴν σκίαν τῆς βασίλισσας μὲ τὰ ὀλόλευκα μαλλιά, τὴν ὁποίαν εἶδαμεν ἐν τὸς τῆς ἀμύξης νὰ συνοδεύῃ τὸν νεκρὸν τοῦ μάρτυρος βασιλέως; Ἡ βασίλισσα Ὀλγα ἀ-

σπρισεν, ἐγήρασεν, ἐκυρτώθη, ἐσορῆσθη ἀπὸ τῆς μιᾶς ἡμέρας εἰς τὴν ἄλλην.

Αὕτῃ ἡ παρηγορήτρια τῶν χηρῶν τοῦ πολέλου ἐτάσσετο ἀπὸ τὴν τρομερὰν στιγμὴν τῆς καταστροφῆς ἐπὶ κεφαλῆς τῶν θυμάτων, χήρα καὶ αὐτὴ, θυμὸς καὶ αὐτὴ τοῦ μεγάλου ἀγῶνος. Μὲ πρότητα καὶ ἐγκαρτέρησιν μάρτυρος καὶ μὲ εὐσέβειαν ἀληθοῦς χριστιανῆς ἐδέχθη τὴν τρομερὰν δοκιμασίαν.

Μέσα εἰς τὸ βρῦ πένθος της τὴν εὐρήκεν ὁ δεύτερος πόλεμος. Μὲ ἀγωνίαν τῆς μητρικῆς ψυχῆς της παρηκολούθει ἀπὸ τὸ ἐρημητήριόν της τοῦ Τατοῦ τοῦ αὐτὴν τὴν φορὰν τὸν διεξαγόμενον ὑπὸ τοῦ ἀρχιστρατήγου βασιλέως καὶ υἱοῦ Της νικηφόρον ἀγῶνα τῆς φυλῆς. Ἡ μητέρα ἦντλει ἀπὸ τὰς ἐπιτυχίας τοῦ δοξαζομένου Υἱοῦ ἀνακούφισιν καὶ παρηγορίαν εἰς τὴν ἀπροσδόκητον συμφορὰν.

Ὑπάρχουν ἄλλαι δυστυχέστεραί μου, ἔλεγεν εἰς κυρίαν, μεθ' ἧς συνεδέετο, καὶ πρὸς αὐτὰς θὰ στραφῇ ὅλη μου ἡ μέριμνα. Καὶ πραγματικῶς πρὸς τὰς χήρας καὶ τὰ ὄρφανά τοῦ πολέμου ἀπευθύνεται ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκεῖνης ὅλη ἡ στοργὴ τῆς δοκιμασθείσης ψυχῆς Της. Καὶ διὰ τοῦ Ἑθνικοῦ Τμήματος τῆς Ἐνώσεως τῶν Ἑλληνίδων, διενεμήθησαν γενναϊότατα μὲν βοηθήματα πρὸς τὰς χήρας τῶν ἀπόρων ἀξιωματικῶν, ποσὰ δὲ μικρότερα μέχρι διακοσίων ὄρχαμῶν καὶ πένθιμα φορέματα πρὸς τὰς χήρας τῶν ὀπλιτῶν.

Ὅ, τι τὴν στιγμὴν αὐτὴν ἀνακουφίζει τὴν πονεμένην ψυχὴν τῆς Βασίλισσας Ὀλγας εἶναι ἡ ἀποκατάστασις εἰκοσι πέντε κοριτσιῶν τοῦ ἀπορφάνωσεν ὁ πόλεμος, διὰ χρηματικῶν εισφορῶν, τὰς ὁποίας ὁ μέγας ἀπόστολος τῶν Ἑλληνικῶν ἰδανικῶν καὶ ὁ ἀκούραστος ψάλτης τῶν θριαμβευτικῶν ἀγῶνων μαρ Σπ. Μακτσούκας ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν Της. Εἶναι τὰ κορίτσια αὐτὰ μὲ ἄλλα ὄρφανά τοῦ ἐπιειδούντου, αἱ προστατευόμεναι τοῦ Λευκοῦ Σταυροῦ, τὰς ὁποίας ὁ Μακτσούκας ἔθεσεν ὑπὸ τὴν ὕψηλὴν της προστασίαν καὶ διὰ τὸν ὁποῖον ἡ Βασίλισσα κατέβαλεν ἤδη ὑπὲρ τὰς τριάντα χιλ. ὄρχαμάς. Ὁ γάμος τῶν θὰ τελεσθῇ τὴν ἐπέτειον τῆς δολοφονίας τοῦ Βασιλέως Γεωργίου, μνημόσυνον ἀντάξιον καὶ τοῦ ποιητοῦ, ὅστις συνέλαβε τὴν ἰδέαν, ἀλλὰ καὶ τοῦ Βασιλέως, ὁ ὁποῖος ἐδολοφονήθη εἰς τὰς ἐπάλξεις τῆς Ἀκροπόλεως τοῦ Μακεδονικοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἡ Βασίλισσα Ὀλγα εἶναι τὸ μεγαλότερον ὄμμα τοῦ πολέμου. Διότι δὲν ἐπρόφρασε νὰ χαρῆ τὴν χαρὰν ὄλων μας, διότι δὲν ἐπρόφρασε ὡς βασίλισσα νὰ ἰδῇ πλεγμένα τὰ φύλλα

τῆς δάφνης τοῦ ἔδρεψεν ὁ στρατηλάτης υἱὸς της πρὸς τὸ βασιλικὸν της διάδημα, τὸ ὁποῖον τόσας ἐκυρῆεν ἀκάνθας εἰς τοὺς μικροὺς τῆς βασιλείας της χρόνους.

Ἡ Βασίλισσα Ὀλγα ὑπέκυψεν εἰς τὴν τύχην, εἰς ἣν ὑπέκυψεν αἱ περισσότερα γυναικες τῶν βασιλικῶν οἴκων τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους χρόνους μέχρι σήμερον.

Ἀπὸ τοῦ Κόδρου τοῦ ἀ. Βασιλέως τῶν Ἀθηναίων, ὁ ὁποῖος ὤφειλε νὰ φονευθῇ, διὰ νὰ σώσῃ τὰς Ἀθήνας μέχρι τοῦ βασιλέως Γεωργίου τοῦ Α'. ὁ ὁποῖος μὲ τὸ χυθὲν αἷμα του ἐθεμελίωσε τὴν κατάκτησιν τῆς Μακεδονίας, πολλὰ ἀριθμοῦνται τὰ θύματα τὰ ὁποῖα σκληρὰ εἰμαρμένη ἐζήτησεν εἰς ἀντάλλαγμα τῶν νικῶν καὶ τῆς δόξης τῆς φυλῆς.

Οἱ Θεοὶ τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶνε μόνον αἰμαχορεῖς, ἀλλὰ καὶ ἐκλεκτικοί. Θέλουν βροσὴν, ζητοῦν κλιμακθάνου θυσίας ἀπὸ βασιλικῶν αἵμα. Ἄλλ' ἡ χριστιανὴ βασίλισσα ἔκυψε τὴν κεφαλὴν μὲ καρτερίαν. Ὑπέστη τὸ τρομερὸν πλήγμα χωρὶς νὰ ἀδημονήσῃ, χωρὶς νὰ παραπονεθῇ. Μὲ τὸ ἰδικόν της πένθος υἱοθέτησε τὴν δυστυχίαν τῶν ἄλλων καὶ εἰς τὴν παρηγορίαν καὶ ἀνακούφισιν τοῦ πόνου ἐκεῖνω εὐρίσκει τὴν δύναμιν νὰ ὑποφέρῃ καὶ τὴν ἰδικὴν της θλίψιν.

ΠΕΡΙ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΧΟΡΩΝ

Α'

Τὴν ὄρχηρον εὐρίσκομεν ἐπικρατοῦσαν ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων παρὰ τοῖς Ἑλλησιν, πολλάκις δὲ εἰς τὰ Ὀμηρικὰ ποιήματα μνημονεύονται οἱ ὀρχηροὶ τῆς Πηλελόπης ἐτέροποτο μὲ μουσικὴν καὶ ὄρχηρον (Ὀδ. Α. 152, 421, Σ. 404).

Καὶ τὸν Ὀδυσσεὴ περιποιῶνται ἐν τοῖς δόμασι τοῦ Ἀλκινόου διὰ θεαμάτων τοιούτων. Τόσον δὲ περισοῦδατον ἐπιτήδευμα ἐθεωρεῖτο ἡ ὄρχησις, ὥστε ἐπιτήδειοι χορευταὶ ὑπερετιμῶντο κατὰ τοσοῦτον καὶ χρυσοὶ στέφανοι τοῖς ἐδίδοτο καὶ ἀνδροιάντες ἰδρύντο εἰς τιμὴν αὐτῶν καὶ ἡ μνήμη των διεφηνήζετο δι' ἐπιγραφῶν (Πλουτ. τοῦ μὴ χροῖν νῦν ἐμμ. τὴν Πυθ. Η, Ἀνθολογία Πλαν. Δ. 283).

Ὑπάρχουν διακόσια εἶδη ὄρχησεων (Ἀθήναιος ΙΔ 627—630). Αἱ κυριώτεσαι εἶναι : Αἱ Ὀρχησκευτικαὶ ὄρχησεις πέριξ τῶν βωμῶν κύκλαι λεγόμεναι καὶ στενωῶς συνδέομαι τῇ Ἀπολλωνολατρεία.

Αἱ Βακχικαὶ ἢ Διονυσιακαὶ ἐν αἷς παρίστανται διὰ μιμητικῶν χορῶν ὁ βίος καὶ τὰ συμβάντα τοῦ Διονύσου.

Αἱ Κορυβαντικαὶ αἵτινες ἦσαν τραχυτάτου χαρακτῆρος καὶ ἐπεκράτου κυρίως ἐν Φρυγίᾳ καὶ ἐν Κρήτῃ, ὤρχοντο δὲ πρὸς αὐλὸν καὶ τὰ ξίφη κροτούντων πρὸς τὰς ἀσπίδας καὶ πηδῶντων ἐνθεὸν τι καὶ πολεμικόν. (Λουκ. ἀνωτ. 8).

Αἱ ἑορταστικαὶ ὡς ὤρχοντο ἐν ταῖς ἑορταῖς τιμῶντες τοὺς Θεοὺς καὶ τῶν Θεῶν παῖδας ἐξ αὐτῶν ἦσαν τὰ ὑπορχήματα καὶ ὁ Γέρατος, ὃν ὤρχοντο ἐν Δήλῳ τιμῶντες τὸν Θησέα ἦν δὲ ὁ Γέρατος μίμημα κατὰ Πλούταρχον τῶν ἐν Λαβρυθῶν περὶ ὁδῶν καὶ διεξόδων, ἐν τινι ρυθμῶ, περιελίξεις καὶ ἀνελιξίεις ἔχοντι (3). Κατὰ τὴν ὁμολογίαν πολλῶν συγγραφέων καὶ τοῦ ἀποθανόντος Θεοδοσίου Β. Βενιζέλου διδάκτορος τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ βιβλίῳ του περὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων ἀναφέρει ὅτι «πολλὰ τῶν εἰδῶν τῆς ἀρχαίας ὄρχηστικῆς εἴσι εὐρεῖν καὶ ἐν τῷ παρ' ἡμῖν χορῶ, οἷον τὸν τῶν ἀρχαίων» «Γέρατον» χορεύουσι καὶ οἱ νῦν Ἑλληνες οὕτω πῶς ὡς καὶ οἱ παλαιοί, καὶ δι' ὀνομάζουσι πολλαχοῦ, μάλιστα δὲ ἐν Ἡπειρῷ «Γεράνι» καθὰ καὶ ὁ ἡμέτερος Σπαθάκης περὶ αὐτοῦ λέγει (Ἐν τῇ πραγματείᾳ αὐτοῦ περὶ ὄρχησεως. Ἐναγγ. Κηρ. ἐπι 1870 σελ. 443. «Τοιοῦτον τιμὰ περιελισσόμενον, ἀνελισσόμενον καὶ Γεράνι πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος ὀνομαζόμενον, χορεύουσιν οἱ καὶ νῦν οἱ κάτοικοι τῆς Ἡπειρου, ἐνθα καὶ ἡμεῖς ἐχορεύσαμεν αὐτόν. Αὐτὸν ἐχόρευσε καὶ ὁ Θησεὺς ἐν Δήλῳ ἐπιστρέφων ἐκ Κρήτης. Δεύτερον δὲ ὁμοῖον τοῦ τῶν ἀρχαίων «ὄρχηρον» χορεύουσι καὶ τὰ νῦν οἱ Ἑλληνες, ὃν «χορὸν» ὀνομάζουσι πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος, μάλιστα Γατάνι ἐν Ἡπειρῷ ἐκ τοῦ πρὸς πλεκτάνην σχήματος, ἀφ' ἧς πιθανῶς ἐκ παραδιαφθορᾶς ἐγένετο τὸ ὄνομα.

Ὁ ὀξυνοῦστατος Λουκιανὸς ἐν τῇ χαριεσιτάτῃ αὐτοῦ περὶ ὄρχησεως διατριβῇ πᾶν καλῶς λέγει τάδε : «Μιμητικὴ τις εἴσι ἐπιστήμη καὶ δεκτικὴ καὶ τῶν ἐννοηθέντων ἐξαγορευτικὴ καὶ τῶν ἀφανῶν σαφηνιστικὴ (1 Λουκ. π. σελ. 36).

Ἡ ἐν τῇ ὄρχησει ὁμοῦ ἐκδήλωσις τῶν ἀφανῶν καὶ λεγομένων δὲν ἐγίνετο διὰ μόνων τῶν ἐκτάκτων ἐμβάσεων τῶν ποδῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς φορᾶς τοῦ σώματος καὶ τῶν σχημάτων αὐτοῦ καὶ τῆς ποικίλης καὶ δεκτικῆς τῶν νοσημένων κινήσεως ἀπάντων τῶν μελῶν αὐτοῦ δι' ὃ ὁ Ξενοφῶν λέγει ὅτι «οὐδὲν ἀργὸν τοῦ σώματος ἐν τῇ ὄρχησει ἦν, ἀλλ' ἅμα καὶ τράχηλος καὶ σκέλη καὶ χεῖρες ἐγυμνάζοντο (2 Ξενοφ. συμπ. 2.16).

Αἱ Δραματικαὶ ὄρχησεις, ὡς ὤρχοντο ὡς καὶ τὸ ὄνομα σημαίνει κατὰ τὴν ἐν τῷ θεάτρῳ διδασκαλίαν τῶν δραμάτων. Διεκρίνοντο δὲ εἰς

τρία είδη. Ἐἰς τὴν Ἐμμέλειαν, τὸν κόρδακα καὶ τὴν οἰκκινίαν. Ἡ μὲν Ἐμμέλεια σεμνή καὶ εἰρημική ὄρχησις ἤρμοζε τῇ τραγωδίᾳ ὁ δὲ ἄσεμνος κόρδαξ τῇ κωμῳδίᾳ καὶ ἡ οἰκκινίς ὁ τῶν σατύρων γελοῖος χορὸς τῶ σατυρικῶ δράματι.

Ἐπίσης αἱ τερπναὶ δοχῆσεις, αἶ: ὠρχοῦντο ἐν πανηγύρεσι καὶ συμποσίοις ὠρχοῦντο δὲ αὐτὰς ἀπὸ τοῦ Ὀμήρου ἤδη οὕτως. Οἱ δοχῆσται λαμβανόμενοι ἀπὸ τῶν χειρῶν ἐχόρευον κυκλικῶς, ἔχοντες ἠγεμόνα τοῦ «Φιλοπαίγμοις δοχρημοῦ», δοιδὸν παίζοντα κιθάραν, ἢ φόρμιγγα. Ἐκ τῶν τερπνοτέρων δοχῆσεων εἶναι ὁ ὄρκος κοινὸς χορὸς ἐφήβων καὶ παρθένων καὶ οἱ συρτοί, οἵτινες ὁμολογουμένως ἔχουσι καὶ μείζονα χάριν. Ὁ πρῶτος τοῦ χοροῦ καλεῖται κορυφαῖος, ὀφείλει δὲ νὰ ἦ εἰδήμων, διότι αὐτὸς ρυθμίζει κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ τὰ βήματα αὐτοῦ. Οἱ συρτοὶ εἶναι χοροὶ ἀρχαιότατοι καὶ διὰ τοῦτο καλοῦνται πάτριοι.

Ἐκ τῶν πολεμικῶν χορῶν ἦτο καὶ ἡ πυθόβιχη. Ταύτην ὁ Πλάτων (Νομ. Ζ, 715) θεωρεῖ ὡς ἀποφαινόμεναι πάσαι τὸς πολεμικὰς δοχῆσεις. Πολλὰ μαρτυρία λέγουσιν αὐτὴν Κρητικῆς ἢ Σπαρτιατικῆς καταγωγῆς. ἄλλοι δὲ ἀναφέρουσι αὐτὴν εἰς Πύρρον ἢ Νεοπίτολεμον τὸν υἱὸν τοῦ Ἀχιλλέως.

Ὄρχοῦντο ἐν πυθόβιχην ἐν Ἀθήναις ἐν τῇ τῶν μεγάλων καὶ τῶν μικρῶν Παραθηναίων, ἐφηβοὶ πυρρῆσται λεγόμενοι. Εἰς τὰ μέρη τῆς Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας ὄρχοῦνται καὶ τῶρα ἄνδρες ὀπλοφόροι καὶ τινες ξιφηφόροι (D. r. d. mell, Tour Through Greece vol 11. p^t 21 22).

Υπῆρχε καὶ ἡ Διονυσιακὴ πυρρῆχη. Ἡ δοχῆσις κυκλικῶς χοροῦ πολὺ ἐπιεικώτερος τῆς ἀρχαίας ἦται τῆς πολεμικῆς, διότι οἱ δοχοῦμενοι εἶχον θύρσους ἀντὶ δοράτων. (Ἀριστοφ. Ὀρχ. 153. Ἀθην. ΙΔ. 631.) (θύρσους).

Ἡ δοχῆσις ἔλαβε πολλὰς βελτιώσεις, ἐφθασε δὲ εἰς τὴν τελειότητα κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀγούστου.

Ἐκτὸς τῶν χορῶν καὶ πολλὰ ἔθιμα τῶν ἀρχαίων διετηρήθησαν μέχρι καὶ σήμερον πρὸ πάντων δὲ εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ τὰ χωρία. Κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἡ πομπὴ τοῦ γάμου ἐγένετο οὕτω πως: Εἰς τὴν τοῦ νυμφίου οἰκίαν συνώδενον τοὺς νυμφίους οἱ συγγενεῖς, αἱ οἰκεῖοι καὶ πολλοὶ τῶν φίλων, τῆς δὲ συνοδείας προηγούνητο ἕτεροι, φέροντες ἐν χειρὶ δάδας, ἕτεροι δὲ ἦδον πρὸς πρὸς αὐτὸν τὸν Ὑμέναιον. Ἐἶτα δ' ἤρχετο ἡ γαμικὴ θοῖνη, ἦγον τὸ τραπέζιον τοῦ γάμου. Ἐκ δὲ τῶν παρὰ τὴν τράπεζαν παρατιθεμένων γλυκυσμάτων διεκρίνετο

ὁ ἀπὸ σησάμου κατεσκευαζόμενος πλακοῦς, ὅστις ἦν σημεῖον πολυτεχνίας.

Μετὰ δὲ τὴν τράπεζαν εἰσῆγετο ἡ νύμφη ἐγκυκλιμένη εἰς τὸν θάλαμον, ἔνθα αὐτὴ καὶ ὁ γαμβρὸς ἐγένοντο κατὰ τὴν νόμον τοῦ Σόλωνος, κυδῶνιον, ὡς σημεῖον γλυκειῆς καὶ τρυφῆς ὁμιλίας. Ἐν ταῦτι δὲ ἐτραγῶδουν νέοι καὶ νέαι πρὸ τοῦ θαλάμου τὰ ἐπιθαλάμια.

Τὸ 18ον εἰδύλ. τοῦ Θεοκρίτου περιέχει τὸν εἰς τοὺς γάμους τῆς περιφήμου Ἑλένης τοῦ Μενελάου ἀσθέντα ἐπιθαλάμιον ὕμνον, ὅστις ἀρχεται ὧδε:

Ἐν ποικ' ἄρα Σπάρτα ξανθότριχι πάρο Μενε-

[λάφ
παρθενικὰ θαλλοῖθ' ὑακίνθοφ κόσμον ἔχουσαι,
πρόσθε νεογράπτω θαλάμω χορὸν ἐστάσαντο,
δώδεκα ται πρῶται πόλιος, μέγα χρῆμα Λα-
[κανῶν,

Ἀνίκα Τυρδάρω κατεκλάξατο τὸν ἀγαπητὸν
μναστήσας Ἑλέναν ὁ νεώτερος Ἀτρέως υἱός:
ἄειδον δ' ἄρα πᾶσαι εἰς ἐν μέλος ἐγκροτέουσιν
πυρὶ περιπλέκτοισ' περὶ δ' ἰαχε δῶμ' ὕμεναιόφ.

Ἰδοὺ καὶ ἡ μετάφρασις.

« Ἐν τῇ Σπάρτῃ ποίη, παρὰ τῷ ξανθῷ Μενελάφ, παρθένου ἐστολισμένῃ μεθ' ἄλλοις ὕμνοισιν ἑτοιμασμένῃ μεθ' ἄλλοις ἐξωγραφισμένον θαλάμῳ, ἔστησαν χορὸν, δώδεκα αἱ πρῶται καὶ ὠραιόταται Λακωνίδες, ὅπου ἐνεκλείσει μνηστέρους τὴν ἀγαπητὴν Ἑλένην τοῦ Τυρδάρου ὁ νεώτερος υἱὸς τοῦ Ἀτρέως. Ἐτραγῶδουν δὲ τότε ὅλοι εἰς ἐν μέλος κροτούσα καὶ περιπλέκουσαι τοὺς πόδας. Ἀντήχει δὲ ὁ ὄρκος ὁ οἶκος ἐκ τοῦ Ὑμεναιῶν».

Ἐνταῦθα βλέπομεν ὅτι καὶ εἰς τὰ Ἀνάκτορα τῆς Σπάρτης, συρτοὶς ἦτο, ὁ χορευθεὶς παρὰ τῶν πρῶτων καὶ ὠραιῶν Λακωνίδων. Καὶ ὁ ἦθος ἐπιστρέφων ἐκ Κρήτης συρτὸν ἐχόρευσεν ἐν Δῆλῳ. Διότι τὸσον ὁ Γέρας ὅσον καὶ ὁ ὄρκος εἶναι χοροὶ συρτοί.

Ἐπάρχον ἐπίσης καὶ οἱ πηδηκικοὶ συρτοί, διότι οἱ τῶν ἡρωϊκῶν παῖ ὄρειων ἀσμάτων χοροὶ, οἱ ὅποιοι καὶ σήμερον διατηροῦνται ὑπὸ ἄλλας ὀνομασίας ἔχουσι τὰ βήματα ἐπιτονα βία καὶ ὀλίγον πηδηκικά, οἱ δὲ τῶν πόλεων καὶ ἰδίως τῶν αἰθουρῶν ἔχουσι τὰ βήματα μαλακὰ καὶ ὀλίγον συρτὰ καὶ ὁμολογουμένως προσδίδουσι μείζονα χάριν καὶ μεγαλοπρέπειαν.

Καὶ εἰς τὰ Ἀνάκτορα τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τῇ εἰκοσιεταετηρίδι τοῦ Βασιλέως Ὀθωνος ὁ συρτὸς ἐπροτιμήθη. Ἔσχε δὲ τότε τὸν χορὸν ὁ διὰ τὸ λυγρὸν τοῦ σώματος διακρινόμενος Στρατηγὸς Θεόδωρος Γρίβας καὶ ἔλαβον μέρος ὅλοι οἱ ζῶντες στρατηγοὶ τοῦ 21, Νοταρῶς, Κο-

ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ Θ. (Ὁ μπάλλος) (στίχος 370)

Ὁ Ἀλκίνοος δὲ διέταξε τὸν Ἄλιον καὶ τὸν Λαοδάμαντα νὰ χορεύουν οἱ δύο μόνοι, διότι κανεὶς δὲν ἤμιλλαιτο πρὸς αὐτούς. Οὗτοι λοιπὸν ἀφοῦ ἔλαβον μεταξὺ τῶν χειρῶν τῶν τῆν ὠραίων, ποσφύσαν σφ ἴσαν, τὴν ὄπισθον τοὺς κατεσκεύασεν ὁ συρτὸς Πόλυβος, ὁ μὲν εἰς ἐκ τῶν δύο ἐσχυροτέρητε ταύτην πρὸς τὰ ὀπίσθω· ὁ δὲ ἄλλος ὑψώθεισ ἀπὸ τὴν γῆν, εὐκόλως τὴν ἔπιασε καὶ αὐτὸς, πρὶν ἢ οἱ πόδες του ἐγγίσουν τὸ ἔδαφος. Ἀφοῦ δὲ ἰδοκίμασαν νὰ κρίτουν τὴν σφαῖραν πρὸς τὰ ἄνω, ἔπειτα ἐχόρευσαν ἐπὶ τῆς γῆς, τῆς τρεφούσης πολλὰ ὄντα, συχράκις διαδεχόμενοι εἰς τοῦτο ὁ εἰς τὸν ἄλλον. Ἄλλοι δὲ νέοι, ἰστίμενοι πῆριξ τοῦ ἀγῶνος, ἐπεκρότουσι, καὶ ἐγένετο πολλὸς θόρυβος, (πρῶτος ἀπὸ τὸ κτύπημα τῶν ποδῶν).

Ἡ γυμναστικὴ

Ἐν ἀρχαίῳ σπουδαῖον ἐπίσης ἐπιτήδευμα εἶχον τὴν Γυμνοπαιδίαν (εἶδος γυμναστικῶν τοιούτων χορῶν καὶ ἀσκήσεων μᾶς παρνούσασε τελευταίως ἡ Κυρία Güller διὰ τῶν μαθητηρίων τῆς. Ἐορτὴ γυμνῶν παιδῶν ἀγομένη ἐν Σπάρτῃ καθ' ἕκαστον ἐταυτὸν τῷ Πυθαίῳ Ἀπόλλωνι, τῇ Ἀρτέμηδι καὶ τῇ Ἀθητῷ. Τῶν θεῶν τούτων τὰ ἀγάλματα ἴδρυντο ἐν τόπῳ τῆς ἀγορᾶς· χορῶν λεγομένων περὶ τούτου οἱ τῶν Σπαρτιατῶν παῖδες ἐν ταῖς Γυμνοπαιδείαις ἐξετέλουν χοροὺς τῷ Ἀπόλλωνι (Πανσο Γ. 11. 7).

Κατὰ τὰς γυμναστικὰς δὲ ταύτας ἀσκήσεις ἦδον τὰς ᾠδὰς τοῦ Ὀμήρου καὶ τοῦ Ἀλαμάριου καὶ τοὺς παλιῶνας τοῦ Διονυσίου. Ὁ τοῦ χοροῦ προστάτης ἢ χοροποιὸς ἐφερεστέφανον, θυρατικὸν λεγόμενον, εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐν Θυρῆν νίκης τῶν Σπαρτιατῶν. Ἐν ταῖς τῆς ἐορτῆς ταύτης ᾠδαῖς ἐπιτυφημοῦντο οἱ πεσόντες ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ Σπαρτιάται.

Οἱ παῖδες ἐν ταῖς χοροῖς αὐτῶν ἐκίνουσι οὕτως ἐρρυθμὸς τοὺς πόδας, ὥστε ἐνέφανον θεώρημά τι τῆς παλαιότητας καὶ τοῦ συγκρατίου, ἐμμοῦντο ἐν τὰς βαρύνους κινήσεις τῆς τοῦ Διονύσου λατρίας (Ἀθ. ΙΔ. 631) καὶ ἐν γένει οἱ ἐν ταῖς γυμνοπαιδείαις χοροὶ συνίσταντο ἐν μέρει εἰς μιμητικῶν παραστάσεων, ἐπειδὴ ἡ οὐσία τῶν χορῶν καὶ τῶν ψυχαγωγῶν ἐν τῇ ἐορτῇ ταύτῃ ἀπεδίδοτο εἰς μουσικοῦς, ὡν ἤρχετο ὁ Θαλήτας (Πλουτ. περὶ Μουσ. 9) Τελουμένων τῶν γυμνοπαιδῶν ἡ Σπάρτη διείλετο ἐν μεγάλῃ εὐθυμίᾳ καὶ εὐφροσύνῃ, καὶ πλεῖστοι δὲ ξένοι παρεγίνοντο διὰ τοῦτο ἐνταῦθα (Ξενοφ. Ἀπομν. Α. 261, Πλουτ. Ἀθηναί. 29, Πολυδ. Δ. 14.104. Διήκουν δὲ αἱ ἐορταὶ αὐταὶ περὶ τὰς 8 ἡμέρας.

λοκοιρόνης ὁ γειναῖος Πλαπούτας. Μαυρομυχῆς καὶ λοιποί.

Τὸ θέαμα ἦτο ἐκπύλον μεγαλοπρέπειας διότι ἄπαντες ἐφερον φουσιανέλλαν καὶ χρυσοκέντητα ἐνδύματα, ὁ δὲ χορὸς τῶν τῶσον ἐνθουσίασε τοὺς ξένους, ὥστε ἔλεγον ὅτι θὰ παραμείνη ἀλησμόνητον τὸ ὄρατον καὶ ἐπιβλόν αὐτὸ θέαμα.

Κατόπι ἐχόρευσαν αἱ Κυρίαί μόναι, ἐπίσης μὲ τὸ Ἑλληρὶ ὄν ἐνδύμα. Κατὰ περιγραφὴν Σεβαστῆς Ἀσποῖτης ἦτις καὶ περιυρῆθη εἰς τὸν χορὸν τῶν Ἀνακτόρων.

Ὡς βλέπομεν ἐκ τῶν ἀρχαίων χρόνων οἱ ἐορταστικοὶ ἦσαν μᾶλλον οἱ συρτοί.

Ἐπιγραφή ἐφερεθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Κεραμιόπουλου εἰς τὸ Πιῶν τῆς Βοιωτίας (εἰς τὰν τοῦ Ἀπόλλωνος), ἀναφέρει περὶ τινος Ἐπαμινώνδα, ὅτι μεταξὺ τῶν ἄλλων «Καὶ τὴν τῶν συρτῶν πάτριον δοχῆσιν ἀνεπέσασεν».

Νῦν ἂς ἀκούσωμεν καὶ τὸν Θεῖον Ὀμηρον πῶς περιγράφει τὸν συρτὸν.

Ἡ μετάφρασις ἐγένετο παρὰ τῆς

Καὶ Τριανταφυλλίδου.

ΙΛΙΑΔΟΣ Σ. (στίχος 590—606)

Κατεσκεύασε δὲ καὶ χορὸν ὁ ὀνομαστός (καλλιτέχνης) Ἡφαιστος, ὅμοιοι μὲ ἐκεῖνον τὸν ὁποῖόν ποτε κατεσκεύασεν εἰς τὴν εὐρύχωρον Κνωσὸν ὁ Δαίδαλος· διὰ τὴν καλλιπλόκαμον Ἀργιάδην. Εἰς αὐτὸν δὲ νέοι καὶ παρθένου πολύφρονι ἐχόρευον κρατοῦντες τὰς χεῖρας ἄλλήλων. (Ἐκαστος ἔχων τὴν χεῖρά του ἐπὶ τοῦ καρποῦ τῆς χειρὸς τοῦ ἄλλου). Ἐκ τούτων δὲ αἱ μὲν παρθένου εἶχον λεπτὰ ἱμάτια λιλά, οἱ δὲ νέοι ἦσαν ἐνδεδυμένοι μὲ χιτῶνας καλῶς κατεσκευασμένους, ἀποσιλβότας ὀλίγον καὶ μαλακά, ὅπως τὸ ἔλαιον· καὶ αἱ μὲν παρθένου εἶχον ὤλαιους σιφάνους, οἱ δὲ νέοι εἶχον χρυσαῖα μαχαίρας, κρεμαμένας ἀπὸ ἀργυρᾶ λωρῆα. Καὶ ἄλλοι μὲν ἔτρεχον μὲ τοὺς γυμνασμένους πόδας τῶν κυκλοτερώς πολὺ εὐκόλα, ὡς ὁ τροχὰς τοῦ κρημέως, τὸν ὁποῖον σῆτος καθήμενοι δοκιμάζει μὲ τὴν χεῖρά του, ἐὰν τρέξη, ἄλλοι δὲ πάλιν ἔτρεχον κατὰ σειρὰν ἀντιμέτωποι πρὸς ἀλλήλους. Πολὺ δὲ πλῆθος ἵστατο εὐχαριστοῦμενον πέριξ τοῦ ὠραίου χοροῦ μεταξὺ δὲ αὐτῶν θεῖος ἀοιδὸς ἐφαλλε παίζων φόρμιγγα δύο δὲ χορευταὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν ἐχόρευον, ὅτε ὁ ἀοιδὸς ἤρχιζε τὸ ᾄσμα (κατ' αὐτούς).

Ὁ Συρτὸς.

Ἰδοὺ πῶς περιγράφει ἐπίσης καὶ τὸν κοινῶς λεγόμενον μπάλλον, ὁδὸν τὸν Ἐρωτικὸν ἢ λυγρὸν ὅστις ἐχορεύετο παρὰ ἀνδρὸς καὶ γυναικός.

Ἀπὸ τὸ Βυζαντινὸν Στέμμα τῆς ἑορτῆς τοῦ Λυκαίου

Ἡ Δ' εἰς ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΥ

ΚΑΛΒΟΣ Ο ΖΑΚΥΝΘΙΟΣ

Δ'

Ἀμφότεροι ἔτυχον γαλλικῆς μεταφράσεως ὑπὸ δύο ἐκ τῶν ἀρίστων Ἀσιαναλόγων τῆς ἐποχῆς. Τοιαύτη ἐκτίμησις πρὸς Ἕλληνα ποιητὴν δὲν ἦτο ἀπροσδόκητος ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν ὁ φιλελληνισμὸς ἤκμαζεν ἐν Εὐρώπῃ, καὶ ἡ Γαλλικὴ Ἀκιδημία ὡς θέμα τοῦ ἐτησίου ποιητικοῦ διαγωνίσματος αὐτῆς ὥριζε τὴν «Ἐπαράστασιν τῶν Ἑλλήνων». τὰ ποιήματα τοῦ Κάλβου ἐκέρδιζαν, ὑποθέτω, ἐν μεταφράσει εἰς γλῶσσαν ἔθρους, οὕτως οἱ πολῖται ἦσαν ὠριμώτεροι τῶν συμπολιτῶν τοῦ Κάλβου πρὸς κατανόησιν αὐτῶν. Ὅτε πρὸ ἐπταετίας ἡ κυρία Ἀδὰμ ἐδημοσίευσεν τὴν συνεργασίαν τοῦ κ. Δ. Βικέλα τὸ «Περὶ συγχρότων Ἑλλήνων ποιητῶν» βιβλίον τῆς ἀπὸ τοῦ Ρήγα μέχρι τοῦ Δ. Παπαρηγοπούλου, παρέθηκεν ἐν αὐτῷ διάφορα ἀποσπάσματα νεολληνικῶν στίχων ἐν γαλλικῇ μεταφράσει εἰς τὸ πεζόν. Καθὼς ἤκουσα

διαβεβαίουμενον, τὴν βαθυτέραν ἐντύπωσιν ἐπροξένησαν παρὰ τοῖς Γάλλοις ἀναγνώσταις τοῦ βιβλίου τὰ ἐκ τῶν ᾠδῶν τοῦ Κάλβου παρατεθέντα ἀποσπάσματα. Ἡ «Ζάκυνθος» καὶ ὁ «Ὠκεανός» ἀπηλλαγμένα τοῦ ἀσυνήθους γλωσσικοῦ καὶ μετρικοῦ ἐνδύματος, αἵτινα τὰ καθιστοῦ παρ' ἡμῶν δυσεξιχνίαστα καὶ ἀμφισβητήσιμα, ἐπέλαμψαν ἐν ὅλῃ τῇ δυνάμει καὶ τῷ πλούτῳ τῆς ἐμπνεύσεως αὐτῶν. Ἀμφότερα αἱ περὶ ὧν λόγος ᾠδαὶ παρέχουσιν ἐπαρκῆ ἰδέαν τῆς ποιήσεως τοῦ Κάλβου καὶ ὑπὸ τὴν ἐντονωτέραν καὶ ὑπὸ τὴν τρυφερωτέραν αὐτῆς ὄψιν. Ἀλλὰ τὸ κάλλος αὐτῆς ἀποκαλύπτεται εἰς μόνον τὸν διεξερχόμενον ὀλόκληρον τὴν σειρὴν τῶν εἰκοσιν ᾠδῶν, καθὼς τὰς ἔχω ὑπ' ὄψιν μου ἐν τῇ πενιχῇ ἐκδόσει τῆς Ζακύνθου. Αἱ ᾠδαὶ ἀποτελοῦσι λυρικὸν οἶον μεθ' ἐνόητος σύνθεμα, περιέχον ἀρχὴν καὶ τέλος, καὶ ἀνακνυλούμενον περὶ τὴν αὐτὴν κεντρικὴν ἰδέαν. Ἐν αὐτῷ αἱ εἰκόνας τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἑλληνικῆς φύσεως, οἱ θρίαμβοι τῶν πολέ-

(Ἀπὸ τὸ Βυζαντινὸν Στέμμα τῆς ἑορτῆς τοῦ Λυκαίου τῶν Ἑλληνίδων)

Ο κ. Ν. ΛΑΣΚΑΡΗΣ ΩΣ ΚΟΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ο ΜΟΝΟΜΑΧΟΣ

μων, μεγάλαι ἀναμνήσεις καὶ μεγάλαι σκηναὶ συμπλέκονται ἐν ἀλληλουχίᾳ διὰ καιροφανοῦς λαμπρότητος ἐν τῷ χρωματισμῷ, ἀποτελοῦσαι πίνακας περιβαλλομένους ὑπὸ χρυσοῦν πλαισίων. Καὶ πάντοτε ἐν τῷ ἄκρῳ ἐκάστου πίνακος, ὡς ποτε ὁ Φειδίας ἔγραψεν ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τῆς Ἀθηναίων τὴν εἰκόνα του, ἀναφαίνεται ἡ μορφή τοῦ ποιητοῦ ἔνθους ἐκ παντός γενναίου καὶ μεγάλου. Λέγεται οὖν ὁ καθαροῦς Τιμόθεος διὰ τῆς χρήσεως ἀντιρροπῶν μελῶν, ἄλλοτε μὲν διήγειρεν ἐν τῷ μεγάλῳ Ἀλεξάνδρῳ τὸν πόθον τῶν συμποσίων, ἄλλοτε δὲ τὸν πόθον τῶν ὄπλων συμφώνως πρὸς τὸ ἐκάστοτε τονιζόμενον μέλος· ἀλλ' ὁ Κάλβος οὐδέποτε μεταβάλλει τὸν τόνον τοῦ ἄσματός του· ἐν αἰσθημα διερωμηθένει, ἐν αἰσθημα ἐμπνεῖ τὸν ὑπερτῆς πατριδος ἔνθουσιασμόν. Εἰς τοῦ ἱεροῦ λόγου τὴν θυσίαν ἐν Δραγασιανίῳ, εἰς τὰς σφαγὰς τῆς Χίου, εἰς τὴν ὀλοκαύτωσιν τῶν Ψαρρῶν, εἰς τὴν ἐκδίξιον τοῦ Κανάρη, τὰ τρόπαια τῶν ναυτικῶν νήσεων, τὸν θάνατον τοῦ Βύρωνος, εἰς ἕκαστον θρίαμβον καὶ εἰς ἕκαστον ὀλεθρον ἀφιερῶ καὶ ἴδιον ἄσμα. «Ὁ βωμὸς τῆς πατριδος». ἡ εἰκοστή καὶ τελευταία ᾠδή, εἶναι ποίημα ἄξιον τοῦ Καλλίνου, τοῦ ποιητοῦ τῶν ἀρχαίων Ἰόνων. Ἐν αὐτῷ ὁ Κάλβος παροτρύνει τοὺς Ἕλληνας νὰ θυσιάσωσι τὰ πάντα ὑπερτῆς πατριδος· τὸ ποίημα διακρίνει λιτότης ἐκφράσεως ἀσυνήθους εἰς τὸν ποιητὴν τοῦ «Ὀκεανοῦ». Νομίζεις ὅτι πρὸ τοῦ βωμοῦ τῆς κινδυνεύουσας πατριδος πρῶτος ὁ Κάλβος ἐγκαταλείπει, ὡς περιττά, τὰ πλούσια κοσμηματα τῆς Μούσης του, καὶ ἀποθέτων τὴν λύραν του, ἀναλαμβάνει τὴν σάλπιγγα τοῦ Φερραίου.

Ἀλλὰ τὸ στοιχεῖον τοῦ Κάλβου εἶναι ἡ θάλασσα. Ἐπὶ τῶν γλαυκῶν κυμάτων τῆς Μεσογείου νῆχεται ἡ ᾠδή του, ὡς ἀτίθαστος Γαλάτεια. Διὰ τὰ «χλωρὰ, μοσχοβολοῦντα νησιά τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, ἐδτυχισμένα χρώματα, ὅπου ἡ χαρὰ καὶ ἡ εὐφροσύνη πάντα ἐκατοίκουν», ἐπιφυλάσσει τὰς ὠραιωτέρας τροφάς του καὶ εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν ὑμνογράφος τῶν νήσεων τοῦ Αἰγαίου, ὡς παρ' ἡμῶν τοῖς νεωτέροις ὁ μόνος ἀφιερῶν ὑπερτῶν ἀξίους στίχους, καθ' ὅλους διάφορον τρόπον, εἶναι ὁ κ. Ἀριστομένης Προβελέγγιος.

Ὁ Κάλβος περιέβαλε τὴν ποίησιν αὐτοῦ μετ' ἰδιόρρυθμον, σχεδὸν ἀθάνατον ἔνδυμα Οὐδεις ἐξύμνησεν ἀποδοξότερον αὐτοῦ τὴν ἐλληνικὴν ἐπανάστασιν, καὶ ὁμοῦ οἱ στίχοι του κρίνονται ὡς στίχοι σχισματικοῦ καὶ αἰρεταίρχου. Ἀφ' ὅτου ὁ Ἕλληνας ἀπώλεσε τὸ αἰσθημα τῆς ἀρχαίας προσφθίας καὶ τὸν χρόνον διεδέχθη ἐν τῇ συ-

χοργίᾳ ὁ τόπος, ὁ τετραμέτρος λαμβικός, ὁ κοινῶς καλλούμενος δεκαπεντασύλλαβος, κατέστη βαθμηδὸν ὁ κατ' ἐξοχὴν τύπος ὑφ' ὃν ἡ ἐλληνικὴ φαντασία διεμόρφου τὰ πλῆσματά της, ἡ κυνέλη ἐν τῇ ὁποίᾳ ἡ ἐθνικὴ ποίησις ἐκάστοτε ἀπέθηκε τὸ μέλι της. Ὁ στίχος τὸν ὁποῖον ἐν ἀρχῇ κατεφρόνουν οἱ Βυζαντινοὶ λογιώτατοι καὶ ὁ Τζέτζης μεταχειριζόμενος ἐστιγματιζεν ὡς ἀγοσαῖον καὶ ἀγροτικόν, ἐπεβάλλετο λεληθότως ἐν τῇ κοινῇ συνειδήσει, ὑπερβάλλων εἰς κάλλος καὶ εἰς εὐγένειαν τὰ παραμένοντα μάταια λείψανα τῆς ἀρχαίας μετρικῆς. Ἐντονος καὶ ἀπαλός, χαρίεις καὶ θλιβερός, εὐάρμοστος εἰς πᾶν εἶδος ποιήσεως, εἶναι τὸ ρυθμικώτατον καὶ ἐκφρασιτικώτατον τῶν μέτρων ἐκ τῶν θελογόντων τὰ ὄτια καὶ συγκινούντων τὰς καρδίας ἡμῶν. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα ποικίλα μέτρα, εἰς ἃ πλουτεῖ ἡ νεωτέρα συχοργία, ὅποιαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ καταγωγὴ των εἶτε ἐσηματισθησαν ἐκ τῶν ἀρχαίων εἰδῶν καὶ συστημάτων, εἶτε ἄλλως πως παρεισήχθησαν, ἐπολιτογραφηθήσαν εἰς τὴν χώραν μας, θωπευτικά, εὐάρεστα, γνώριμα εἰς τὰ ὄτια. Καὶ ἡ πολυθλέγητος Ρίμα, ἡ ἡμετέρα ὁμοιοκαταληξία, κατὰ τοὺς μὲν παιδαριῶδες ἢ βαρβαρικὸν παίγιον, ἀνάξιον τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς εὐγενείας τῆς τέχνης, κατὰ τοὺς δὲ ἀπορρέουσα ἐξ αὐτοῦ τοῦ χαρακτῆρος τῆς νεωτέρας Μούσης, σύμβολον τοῦ ἐνδομήχου ὄνειροπόλου αὐτῆς, «διὰ τῆς ἐπιανελεύσεως τοῦ αὐτοῦ ἤχου ἐπανάγουσα ἐκάστοτε τὴν ψυχὴν εἰς ἐαυτήν», ἡ Ρίμα ἐχρησιμοποίηθη ἐν πολλοῖς καὶ ὑπὸ τὸν ἡμετέρων ποιητῶν. Ἄλλ' ἡ Μούσα τοῦ Κάλβου ἀνεφάνη ὡς ζῶσα διαμαρτύρησι ἐναντίον τῶν δημοδῶν ρυθμῶν, τῶν γνωρίμων μέτρων καὶ τῆς διασκεδαστικῆς ὁμοιοκαταληξίας. Εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ μελέτη τῆς ἰταλικῆς ποιήσεως ἀποκύντως ἐπεβοήθησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐπανάστασιν κατὰ τοῦ συχοργικοῦ καθεστῶτος. Ἄλλ' ὅπως καὶ ἂν ἐδημιούργησε τὴν μετρικὴν του, καὶ ἄλλοθεν ἂν παρέλαβε τὰς βάσεις της, τὸ ἀληθές εἶναι ὅτι πρῶτος καὶ μόνος ἐφήρμισεν αὐτὴν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ποιήσει.

Ἐν τέλει τοῦ βιβλίου τῶν Ὄδῶν του ὁ ποιητῆς ἔκρινε πρόβλεπον νὰ προσορτήση σημειώσεις διὰ νὰ συμπεριλάβη ἐν αὐταῖς τὴν μετρικὴν του.

(Ἀπὸ τὰ «Πρῶτα Κριτικά» τοῦ κ. Κ. Παλαμά)

ΕΝΑ ΘΥΜΑ

Ἦταν μὴν χαρούμενη ἀνοιξιὰτικὴ μέρα. Ὁ ἥλιος γελούτε στὸ γαλκνὸ οὐρανὸ, καὶ πικρίζοντες μετὰ καθε κυματάκι που τὸν καθρέπτιζε ἐσχημάτιζε ἐπάνω σ' τὴν θάλασσα ἕνα πλατὺ διαμυκνένιον ποτάμι. Ἀνάμεσα προχωροῦσε ἤσυχον τὸ μεγάλο πλοῖον, προαμερίζοντας τὸ νερὸν ποῦ ἄφριζε μ' ἕναν ἐλάφρον φλοῖστρο. Πηγάζουμε μετὰ τὴν Λιλή στὴν Κέρκυρα καὶ γεμάτες χαρὰ γιὰ τὸ μικρὸ αὐτὸ ταξεῖδι ἀναπένουμε μ' ἀπόλαυσιν τὸν δροσερὸ ἀέρα που μας χαιδεύει τὸ πρόσωπο.

— Κλημερα, κηπετὰν Γιάννη! ἐφώνηζεν ἕξφωνα ἡ φίλη μου. Ἡ Ρήνα τί γίνεται;

— Μαζὺ μου τὴν ἔχω, κυρία Λιλή, εἶπε πλησιάζοντας ὁ δευτερός πλοῦρχος, ἕνας χονδρὸς ναυτικός ὡς σκαρταπέντε ἔτων. Ἀπὸ τότε που πέθανε ἡ μάνα τὸ συλλογίζομαι νὰ τὴν ἀφίω θεομόναχη, κορίτσι πρᾶγμα, καὶ σὰν εἶναι μπουνάτσιν τὴν πέρνω νὰ ξεσκᾶ καὶ αὐτὴ λιγάκι.

— Καίρὸς εἶναι νὰ τὴν πανδρέψῃς κηπετὰν Γιάννη. Ἔτσι θὰ ἡσυγάστῃ καὶ σύ.

— Αὐτοὶ ποῦ τῆς ἀρέσουν, κυρία μου, δὲν τὴν πέρνουν διχῶς προῖκα. Πολλὲς φορές μοῦ τὴν ζήτησαν, καὶ καλὰ παιδιὰ τῆς δουλιᾶς γιντὶ ὄχι πως εἶν' ἀδελφὴ μου, μὰ ὅποιος τὴν δῆ ἔχει νὰ τὸ κάμη μετὰ τὴν ὠμορφιά της. Ὅμως μήτε νὰ τοὺς ἀκούσῃ θέλει. Εἶναι λέει πρόστυχοι. Καλὰ ὅσο μπορῶ καὶ δουλεύω μὲ ὀλοῦνα χειροτερεύει ἡ ἀρρώστια μου καὶ μὴν μέρα θὰ μείνη στοὺς δρόμους τὸ ἔρημο.

— Καὶ ὁ κηπετὰν Γιάννης ἔστρεψε νὰ κυττάξῃ ἕνα μικρὸ νησάκι ποῦ ἐφαίνετο μακρὰ στὸν ὀρίζοντα ὡς ἐλάφρον σύννεφο. Ἔως γιὰ νὰ κρῖψῃ τὴν συγκίνησι που ἔκλυε τὴν φωνὴν του νὰ τρέμη λιγάκι.

— Ὁ δυστυχημένος, μοῦ εἶπε σιγανὰ ἡ Λιλή, ζῆουμε στὴν ἴδια πόλι καὶ τὸν γνωρίζω καλὰ. Ἦταν παδᾶκι ἀκόμη, ὅταν ἔχασαν τὴν περιουσίαν των καὶ ἀπὸ τὴν πείραν πέθανε ὁ πατέρας του. Ἀπὸ τότε ἐργάζεται γιὰ νὰ συντηρήσῃ τὴν μητέρα του καὶ τρεῖς ἀδελφές. Πάνδρυσσε τῆς δύο μεγαλύτερες καὶ τώρα ἐνῶ εἶναι καρδιακὴ καὶ ὁ γιὰτρός λέει πως μόνον ἡ ἀνάγκη μὴν πορῆ νὰ τὸν σώσῃ, ἐξυκολουθεῖ νὰ ἐργάζεται ἀδύνακα γιὰ νὰ περᾶ καλὰ ἡ Ρήνα.

— Μὴ γιὰτὶ δὲν ἐργάζεται καὶ αὐτὴ; ἐρώρησα.

— Τὸ νομίζεις εὐκολο, γιὰτὶ δὲν ζερεῖς τὰ ἔθιμα στὴν ἐπικράτεια. Ἐκεῖ κάθε γυναῖκα μετὰ ἀξιώσεως οἰκογενεῖας προτιμᾷ νὰ πεινάσῃ παρὰ νὰ ἐργασθῇ. Τὸ θεωροῦν ἐξευτελιστικόν. Ὁ

πατέρας καὶ τ' ἀδελφὰ ἀγωνίζονται γιὰ νὰ προσφάσωσι στὰ ἔξοδα τοῦ σπητιοῦ, γιὰ νὰ προκίσουν τὰ κορίτσια. Ἡ γυναῖκα ὅμως συγυρίζουν τὸ σπῆτι καὶ στολίζουνται. Ἀλλοῖμονο ἂν κενεὶς ἀδελφός ταλμῆσῃ νὰ σκεφθῇ καὶ γιὰ τὸν ἑαυτό του, θελήσῃ νὰ πανδρευθῇ πρὶν ἀπὸ τῆς ἀδελφῆς του. Ὅλοι τὸν θεωροῦν τέρας καὶ λυποῦνται τῇ οἰογένειά του σὰν νὰ ἔπαθε τὸ χειρότερον δυστύχημα.

— Ἡ Ρήνα ποῦ ἐπλησίαζε ἐκείνην τὴν στιγμήν, μὰς διέκοψε. Ἦταν νόστιμη ζωνθὴ καπέλα μετὰ κανονικὸν πρόσωπο, ἀλλὰ τὰ γαλκνὰ μάτια της εἶχαν μὴν σκληρὴν ἐκφρασιν ποῦ ἐπάγωνε. Σὲ κάθε τῆς κίνησι ἐβλεπε κενεὶς τὴν προσπάθειαν ποῦ κατέβαλε γιὰ νὰ φανῆται εὐγενὴς καὶ τοῦ κόσμου.

— Ἐχετε ἕνα σπάνιον ἀδελφόν, τῆς εἶπα.

— Μπα; τὸ χρέος του κάνει, ματμαζέλι. Πουὸς θὰ δούλευε ἂν καθώτανε αὐτός; Ἐγώ, κορίτσι ἀπὸ οἰκογένειαν; Ἐπειτα εἶμαι καὶ νευρική, ἡ δουλειὰ μετὰ κουράζει. Μοῦ φθάνουν τὰ βάρη τοῦ σπητιοῦ, ποῦ ἔχω ὅλα ἐπάνω μου. Ἐρερετε τί βάρη εἶναι; Στέκομαι ὅμως σὰν κελὸς κηπετάνιος. Ἀπὸ τότε ποῦ πέθανε ἡ γρηὰ καὶ κάνω ὅτι θέλω, νοῖκισα μεγαλύτερον σπῆτι, ἀγόρασιν κενὸν οὐρανὸν πράγματα καὶ τοὺς ἔκανα ὅλους ἐκεῖ κάτω καὶ ἔσκασαν ἀπ' τὴν τὴν ζήλια τους. Τώρα που θὰ γείνη ὁ Γιάγκος πρῶτος θὰ πάρω καὶ μὴν δούλα νὰ ξεκουρασθῶ καὶ ἐγὼ λιγάκι.

— Τόσος ἀσυνκίσθητος ἐγωῖσμός με εἶχεν ἀνδιείσει. Εὐρίσκονται στὸν κόσμον ἄνθρωποι χαϊδεμένοι ἀπὸ τὴν φύσιν, ποῦ νομίζουν ὅτι ὅλοι οἱ θνητοὶ ἔγειναι γιὰ νὰ ὑποκύπτουν εἰς τὰς θελήσεις των, καὶ νὰ κάμνουν κάθε των ἰδιοτροπίαν. Ὑπάρχουν καὶ μερικὰ δυστυχημένα πλάσματα, ποῦ ἡ φύσις φέρεται μαζὺ τους σὰν κακὴ μητρυιὰ, καὶ εἶνε ὑποχρεωμένα νὰ χαμηλώνουν πάντα τὸ κεφάλι καὶ νὰ θυσιάζονται δικρῶς. Ποτὲ κανεὶς δὲν ἐσκέφθη νὰ τοὺς εὐχαριστήσῃ γιὰτὶ ὅσο περισσότερες θυσιᾶς κάμνουν τόσο περισσότερες ἀπαιτοῦν οἱ θεοὶ. Ἀπὸ οὐτοῦς ἦτο καὶ ὁ κηπετὰν Γιάννης. Μὴν μεγάλη κλοσὸν ἐξωγραφίζετο στὸ ἴλιον κενεὸν πρόσωπόν του, καὶ ἐκτύπαιζε τὴν Ρήνα μετὰ τὰ καλὰ ἀφωτισμένα μάτια του, σὰν ἕνας μέγας πιστὸς σκύλος, θαυμάζοντας γιὰ ὅσα ἔλεγε. Εἶχε τὸ ὄψος κουρασμένου καὶ μετὰ μεγάλην δυσκολίαν ἀνέπνεε. Ἐβλεπα μετὰ λύπην καὶ σέβας τὸν ἄνθρωπον αὐτόν, ποῦ εὐρίσκε φησικὴς ὅσες θυσιᾶς ἔκλυε, χωρὶς ποτὲ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὴν ζωὴν λίγη εὐτυχίαν καὶ γιὰ τὸν ἑαυτό του. Ποῦ ἐλυπεῖτο ὄχι γιὰτὶ ὑπέφερε, ἀλλὰ γιὰτὶ θὰ ἔφινε μὴν μέρα μόνον στὸν κόσμον τὴν

Ρήνα, η οποία, ένθουσιασμένη από τον έαυτόν της, εξακολουθούσε να φλυκρή έλο αυτό το διάστημα

Δυό χρόνια πέρασαν από τότε, η φίλη μου είχεν έπιστρέψει εις την έπαρχία της, νέες ασχολίες και νέες γνωριμίες μ' έκαμαν σχεδόν να λησμονήσω το μικρό μας ταξείδι, όταν ένα γράμμα της Λιλής μου έφερε ζωηρά την ανάμνησιν του καπετάν Γιάννη.

«Θυμάσαι» έγραφε «τόν καπετάν Γιάννη και την αδελφή του; μου είχες ζητήσει να σου γράφω γι' αυτόν. "Ακουσε λοιπόν το θλιβερό τέλος του, γικτι πέθανε ο δυστυχισμένος, και ίσως στον άλλο κόσμο που έπηγε θα νεύρη την ανάπαυσι, που σ' έλη του την ζωή δεν τόλμησε να ζητήσει. Από τότε που τον ηνώρισεσ υπέφερε από την καρδιά του, η πολλή εργασία τον εκούραζε και σε λίγο μόλι; με δυσκολία τον άφρινε το άσθμα ν' ανεβδί» η την σκάλα του πλοίου. Οί ιδιοκτῆται τῆς πεταιρίας, όταν τον είδαν σ' αυτήν την θέσιν του είπαν με μεγάλη κλωσύνη ότι η εργασία τον βλάπτει, ότι πρέπει ν' αναπαυθῆ και τον έπαυσαν. "Ανθρωποι χωρίς καρδιά, συνηθισμένοι να μεταχειρίζονται τους εργάτας όπως και τας μηχανάς των πλοίων των, με μόνην σκέψιν πώς να πλουτίσουν περισσότερον, διώχνουν τον άνθρωπον που τόσα χρόνια νειργάσθη πιστά, όπως θα πετάξουν μια χαλασμένη μηχανή. Τι να τον κάμουν αφού δεν ήμπορεί πλέον να εργασθῆ; δεν ήτο λάθος των βέβαια, αν άρρώστησε και διόλου δεν τους ένδιέφερε, αν δεν είχε χρήματα να ζήσῃ. Μήπως δεν τον επλήρωναν τακτικά, ένόσω ήταν καλά;

«Και ο καπετάν Γιάννης έτρεξε παντού να νεύρη άλλην θέσι, όμως μ' όλα του τα παρκάκια πουθενά δεν ήθελεν να τον δεχθούν, όταν τον έβλεπαν τόσο άρρωστον με το πρόσωπο πρισμένο και με τα χέρια που έτρεμαν. "Όλοι οί γνωστοί των έπαυσαν κάθε σχέσιν μαζύ των, γιατί έφοβήθησαν μήπως τους ζητήσουν βοήθεια, και η Ρήνα που ποτέ δεν σκέφθηκε να κάμη οικονομίες, αφού έπούλησε ότι είχαν, αναγκάσθηκε τα κτυπήση σε πόρτες αφιλόξενες, παρκκλώντας να τῆς δανείσουν λίγα χρήματα. Η στεναχώρια χειροπρότέρυσε την άρρώστια του καπετάν Γιάννη. «Είχε πρισθῆ έλος και δεν μπορούσε να κινηθῆ από το κρεβάτι. Χίλιες φορές προτιμότερος ο θάνατος απ' την άρρώστια και την φτώχια μαζύ όμως ο δύστυχος τον έβλεπε να πλησιάζη με φρίκη, όπως έτυλλογιζετο πως η Ρήνα θα μείνη έρημη στον κόσμο.

«Ερημη δεν έμεινε η Ρήνα όταν πέθανε ο καπετάν Γιάννης. "Όσοι δεν ήθελαν άλλοτε να πιστεύσουν στην δυστυχία των, τώρα άρνησαν να τους λυπούνται. Ίσως ήσθάνθησαν πως έφρόθησαν σκληρά, ίσως ήθελαν να ποζάρουν γιὰ φιλάνθρωποι στον κόσμο. Είπαν «όλοι;

«Το καίμένο το κορίτσι!» και έπροσπάθησαν να την βοηθήσουν. Έφρόντισαν να τῆς δοθῆ ένα κληροδότημα που άφησε κάποιος πλούσιος για να προικίζονται τα όρφανά κορίτσια, και την πάνδρεψαν μ' έναν από εκείνους που τόσα χρόνια ένειρεύετο, όσο έζούτε ο αδελφός της. «Ήταν άτυχος ο καύμένος, λέγει όταν τον αναφέρει. Έξ αίτίας του υπέφερε και εγώ. Από τότε που πέθανε, έφυγε και η γρουσουζιά από το σπῆτι μας». Και η εύτυχία της είναι τελεία». Δύστυχο θύμα! Ούτε με συμπάθειαν τουλάχιστον σ' ένθυμείται η αδελφή, που τῆς θυσιάσες όλα σου τα νειάτῃ, όλα σου την ζωή!

Για μερικούς ανθρώπους είναι τόσω σκληρά η ζωή, τους ανταποδίδει τόσω κακό σ' όσο καλό έκαμαν, ώστε μας κάμνει να πιστεύσωμε πως αυτό το άγνωστο που φοβούμεθα στον θάνατο δεν μπορεί να ήναι άπαισιώτερο απ' αυτήν. Ίσως εκεί βρίσκει η ψυχή την δικαιοσύνη που ο άνθρωπος στα χαμένα ζητούσ' έδώ κάτω.

Μιράντα.

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ

Από την εις το Λύκειον των Έλληνίδων διάλεξιν της κ. ΛΟΓΟΘΕΤΟΠΟΥΛΟΥ

Β'.

Μόνον με την ανακούφισιν αυτήν, την οποίαν έφεραν εις τους άλλους και με το συναισθημα, ότι έχουν κάποιαν αξίαν δια τον πλησίον των είχαν πραγματικήν χαράν και εύτυχίαν.

Με ποίαν ευχαρίστησιν παρκτηρεί κινείσ τας μεταβολάς που ύφίστανται, μερικά νεκρά απογοητευμένοι κυρία, όταν εργασθούν όλίγον χρόνον εις τα άσυλα και εις τα άναγνωστήρια των Παιδών. Πώς υπερηφανεύονται δια την εκτέλεσιν του καθήκοντός των και πώς αναπτύσσουν αληθινήν ιδιοφυίαν ως συμπαίκτριαι η διδασκάλισσαι των πτωχών καθυστερημένων η παρημελημένων παιδιών.

Ποτέ δεν θα λησμονήσω επίσης τους λόγους, τους οποίους μου είπε μία νεκρά και πλου-

Από το Βυζαντινόν Στέμμα του Λυκείου των Έλληνίδων

Η ΔΙΣ ΒΛΑΧΑΝΗ

σία χήρα με στεναγμόν άνακουφίσεως. «Έπέραστε κι' άλλες χωρίς καλή καλή να το παρκτηρήσω ο χειμώνας, που με τόσην άγωνίαν έσκεπτόμην, πώς θα τον περάσω. Τόσον ώρξεις ήταν η ώρξις, που έμεινα στο νηπιότροφείο.» Η μεγάλη ιδεαλίστρια Malvida von Megsenburg είπε κάποτε. «Η καρδιά μας ήμπορεί να είναι εύτυχισμένη, μόνον αν στολίξη την ζωήν μερικων άγκλημένων και τιμημένων η εκατοντάδων ανθρώπων. Η κοινωνική δράσις άπελευθερώνει λοιπόν πολλές νεκράς κυρίας και δεσποινίδας των καλών τάξεων από την φρικτήν μονοτονίαν των ήμερών των, εις τας οποίαι προσπαθούν να δώσουν ως περιεχόμενον ότι θα έπρεπε να είναι μόνον καλαισθητικόν συμπέρασμα της ζωῆς. Η κοινωνική εργασία τας άπελευθερώνει από την κατάρτη της αναγκαστικής άργίας. Πόσην βελείαν αλήθειαν δεν περιέχουν οι λόγοι του εργάτου εκείνου, οστις όταν έκατη-

γορήθη ότι ειργάζετο Κυριακήν άπήνητησεν. «Στην κόλασι δεν πάει, οποιος δουλεύει την Κυριακή με οποιος δεν δουλεύει όλη την εβδομάδα.» Κάποια κυρία όμως επρόσθεσε και αυτά. «Αχ! δεν ήξευρεν ο καύμένος, ότι οί άνθρωποι που δεν εργάζονται όλην την εβδομάδα, έχουν ήδη την αληθινή κόλαση άπάνω στη γῆ». Απαιτούνται από αυτούς όχι φαινομενικά, αλλά πραγματικά και δύσκαλοι ύπηρεσία. Απαιτούνται ακόμη από την εργασιτέχνιδ τῆς κοινωνικής εργασίας και κάποια αυτοαγωγή. «Άλλως πώς θα ήθελε να λάβη μέρος εις την πρόνοιαν περι των πτωχών και έγκαταλειμμένων, αυτή η οποία μόνον την ζωήν τῆς άργίας και τῆς απολαύσεως γνωρίζει, πώς θα ήδύνατο να σώση αυτούς από τας κακίας των και την άργίαν των, και να τους κάμη να άγαπήσουν την ζωήν τῆς πλήρους αταπαρνήσεως, αν αυτή μόνον τον χορόν και το παι-

γινίδι γνωρίζη. Κάθε ἐρώτηση τὴν ὁποίαν θὰ ἔκλυε μία τοιαύτη ἐρασιτέχνης κάθε πρότασις τὴν ὁποίαν θὰ διετύπωνε, θὰ τὴν ἐπρόδιδε, καὶ ἂν ἀκόμη ἀπέφευγε νὰ κάμη τὴν ἐρώτησιν τῆς Γαλλίδος δουκίσσης ἢ ὁποία ἠρώτησε κάποτε διατί δὲν τρώγουν οἱ ἄνθρωποι γλυκίσματα, ἔμκ δὲν ἔχουν ψωμί. Ἡ κοινωνικὴ ἐργασία ἀπατεῖ ἀκόμη πολλὰς γνώσεις, ἐπισκόπησιν καὶ ἀντίληψιν τοῦ συνόλου τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων τῆς ἐποχῆς μας. Πρῶσιν τῶν προβλημάτων τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς ἐξελιξέως τοῦ πνευματικοῦ χαρακτῆρος τῆς τάξεως τῶν προλεταρίων ἐπίγνωσιν τῶν ἠθικῶν καὶ πνευματικῶν ἀγαθῶν τὰ ὁποῖα ἐν πάσῃ περιπτώσει κατὰ πάσης ἐπιθέσεως εἶαι ἀνάγκη νὰ ὑπερασπίσονται. Εἶναι ἀνάγκη νὰ συμβουλευέται κανεὶς καὶ τὴν οικονομολογίαν καὶ τὴν νομικήν καὶ τὴν ἱατρικήν, τὰς στατιστικὰς κοινωνικὰς περιθάλψεις καὶ ἀγωγῆς, τοὺς ἀπολογισμοὺς τῶν δήμεων καὶ πᾶσαν ἄλλην πληροφάνην ἣ ἐργασίαν ἀναφορικὴν εἰς τὰς διαφόρους μορφὰς τῆς ἐκδηλώσεως τῶν κοινωνικῶν ἀσθενειῶν δηλονότι θλιβερῶν κοινωνικῶν καταστάσεων. Ἐκτός δὲ τῶν γενικωτέρων θεωρητικῶν γνώσεων χρειάζονται καὶ ἄλλα ἐιδικώτερα ἀναφερόμενα εἰς τὴν ἤδη ὑφιστάμενην ὀργάνωσιν τῆς Κοινωνικῆς προνοίας καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ πικρῆ καὶ ἀλλοχού καὶ εἰς τὰ ἀποτελέσματα τῶν ὀργανώσεων τούτων. Ἡ κοινωνικὴ ἐργασία δὲν πρέπει νὰ εἶναι πειραγματισμὸς εἰς τὰ τυφλά. Δὲν ἀρκεῖ μόνον ἡ καλὴ θέλησις, ὁ νοῦς πρέπει νὰ δείξῃ τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ καρδία.

Σύμφωνα πρὸς τὰς ἀρχὰς ταύτας διοργανώθη ἡ κοινωνικὴ πρόνοια καὶ ἐν Γερμανίᾳ. Ἡ ἀγωγή καὶ ἡ μόρφωσις τῶν κοινωνικῶς ἐργαζομένων γυναικῶν εἶναι μία ἀπὸ τὰς πρώτας ἀποκτήσεις τῆς ὀργανώσεως. Ὅσῳ πλέον ἐδραϊώθη ἡ πεποιθήσις ὅτι μὲ φιλανθρωπικὰς ἀγορὰς, μὲ φιλανθρωπικὰς ἐφτάς, ὅτι μὲ χριστουγιεννάτικα δένδρα καὶ τὰ παρόμοια, οὐδεμίαν ἀνακούφισιν τῆς κοινωνικῆς ἀθλιότητος εἶναι δυνατόν νὰ ἐπέλθῃ, ἐπὶ τοσοῦτον ἀντικαθίστανται πλέον τὰ παλαιὰ ταῦτα μέσα μὲ τὰ ὑπὸ τῆς νεωτέρης ἐρεῦνης παρεχόμενα ἐφόδια.

Εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς πόλεις τῆς Γερμανίας ἐπιδιώκεται συστηματικῶς μὲ διαλέξεις καὶ σειρὰς μαθημάτων ἢ μόρφωσις τῶν γυναικῶν, ὅσας θέλουν νὰ ἀφιερῶσιν εἴτε τὸν ἐλεύθερον μόνον χρόνον τῶν ἢ καὶ ὁλόκληρον τὴν ζωὴν τῶν εἰς τὴν κοινωνικὴν ἐργασίαν. Ἐν Βερολίνῳ δὲ, Λειψία, Μονάχῳ καὶ Φραγκφούρτῳ λειτουργοῦσι καὶ ἐιδικτὶ πρὸς τοῦτο σχολαί. Αἱ

σχολαί αὗται ἰδρύθησαν ὑπὸ γυναικῶν καὶ ἐγεννήθησαν ἀπὸ τὴν πρακτικὴν ἀνάγκην. Πειραζόμεναι καὶ δραστήρια γυναῖκες, αἱ ὁποῖαι εἶχον ὀργανώσει διαφόρους κλάδους τῆς κοινωνικῆς ἐργασίας παρετήρησαν, ὅτι δὲν ἠδύναντο νὰ χρησιμοποιήσουν ἐπιφειλῶς τὰς πρὸς συνεργασίαν προσφερομένας γυναῖκας, διότι ἡ καλὴ θέλησις δὲν ἴσκει διὰ νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν πείραν τῆς ζωῆς, τὰς πρακτικὰς καὶ θεωρητικὰς γνώσεις, ποῦ ἔλειπαν. Αἱ πρῶται μεγάλα ὀργανώτρια ἦσαν ἐνίοτε αὐτοδίδακτοι. Ἄλλ' εἶχον κατορθώσει τοῦτο κατόπιν ἐπιπόνων καὶ μακροχρονίων ζητήσεων καὶ ἀποτυχίων. Διὰ τοῦτο προσπαθοῦν τώρα μὲ τὰς ἐιδικὰς σχολὰς νὰ μορφώσων, ὅσων τὸ δυνατὸν τεχύτερον καὶ σκοπιμώτερον τὰς προσφερομένας δυνάμεις διὰ νὰ τὰς καθιστώσι χρησιμοποιοῦσάσιν. Διότι μία μορφωμένη κοινωνικὴ ἐργάτρια προσφέρει περισσότερὰς ὑπηρεσίας ἀπὸ δεκά ἀμορφώτους.

Ἀποδείξας δὲ, ὅτι ἀναγνωρίζεται ἡ ἀνάγκη νὰ ἔχουν καὶ τὰ κοράσια ἰδέαν περὶ πολιτείας καὶ τῶν οικονομικῶν προβλημάτων, εἶναι, ὅτι καὶ εἰς πολλὰ ἀνώτερα παρθεναγωγεῖα καὶ λύκεια εἰστέθη ὡς ἰδιαιτέρον μάθημα ἡ πολιτειολογία καὶ ἡ οικονομολογία.

Τὸ ποσὸν τῶν γνώσεων, τὰς ὁποίας μεταδίδουσι τὰ διάφορα ἐιδικὰ σχολεῖα εἶναι πολὺ διάφορον, πολλάι δὲ γυναῖκες, ἔχουσαι τὰ μέσα νὰ σπουδάζουν εἰς τὰ Πανεπιστήμια καὶ σπουδάζουσι πολιτικὰς καὶ οικονομικὰς ἐπιστήμας. Αὗται θὰ γίνωνται ἔπειτα κατὰ τὸ πλεῖστον ὀργανώτρια, διευθύντρια συλλόγων κοινωνικῶν καὶ κοινωφελῶν, ἐπιθεωρητρια ἐργοστασίων καὶ ἐργατικῶν κατοικιῶν, καθηγήτρια εἰς τὸ γυναικεῖον Πανεπιστήμιον τῆς Λειψίας καὶ εἰς τὰς ἄλλας διαφόρους γυναικεῖας σχολὰς. Συχνάκις ἀποστέλλονται αὗται διὰ νὰ κάμουν διαλέξεις ἢ νὰ ὀργανώσουν τὴν κοινωνικὴν ἐργασίαν εἰς τὰς μικροτέρας πόλεις, αἰτίνας δὲν ἔχουν τὰ μέσα νὰ συντηροῦν ἰδικὰς τῶν σχολῶν πρὸς μόρφωσιν κοινωνικῶν ἐργατριῶν.

Καὶ ὑπὸ οικονομικὴν δὲ ἐπιφάνειαν συντελοῦσι πολὺ διὰ τῶν ἐπιμελῶν μελετῶν τῶν αἱ ἐπιστήμονες γυναῖκες εἰς γνῶσιν ἀκριβεστέρων τῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν. Οὐδέποτε θὰ ἠδύναντο ἄρρενες σπουδάζειν νὰ κάμουν τόσον λεπτομερεῖς καὶ ἀκριβεῖς στατιστικὰς ἐρεῦνας καὶ ἀνακοινώσεις οἷσι αἱ περιεχόμενα εἰς τὰ βιβλία τῆς Rose Otto «Περὶ τῆς ἐργασίας ἐγγάμων γυναικῶν εἰς τὰ ἐργοστάσια» ἢ τῆς Rosa Kampf «ἐργασία νεαρῶν κορασίων εἰς τὰ ἐργοστάσια, ἢ τῆς Marie Bernays». Ἡ ἀντιστοιχία τῆς ἀνδρικής καὶ γυναικεῖας

ἐργασίας κτλ. Αἱ γυναῖκες αὗται εἰσῆλθον αἰ ἰδία εἰς ἐργοστάσια καὶ εἰργάσθησαν ὡς ἐργάτριαι ἐπὶ τινὰ χρόνον διὰ νὰ γνωρίσουν καλύτερον τὰς συνθήκας τῆς τοιαύτης ἐργασίας.

Αἱ μελέται δὲ αὗται συνετέλεσαν τὰ μέγιστα εἰς τὸ νὰ ἐκτιμηθῇ καὶ ἀναγνωρισθῇ ὑπὸ τῶν ἐπιστημόνων ἢ συμβολῇ τῶν γυναικῶν εἰς ἐπιστημονικὰς ἐρεῦνας. Ἡ ἐπιστημονικὴ δὲ μεγίστη συνεργασία τῆς γυναικῆς εἰς οὐδεμίαν ἄλλην σχολὴν ἐξετιμήθη τόσον ὁμοφώνως, ὅσον εἰς τὴν τῶν Πολιτικῶν ἐπιστημῶν. Ἐν τούτοις οὔτε δύνανται, οὔτε θέλουν ἔτι εἶναι αἱ γυναῖκες νὰ διεξέλθουν τὰς μακρὰς ἐιδικὰς σπουδὰς τοῦ Πανεπιστημίου πρὸς μόρφωσίν των.

Δι' αὐτὰς ὑφίσταται πρῶτον μὲν ἡ γυναικεῖα ἀνωτέρη σχολὴ (Frauenhochschule) τῆς Λειψίας, τὸ ἴδρυμα τῆς ἡδὴ ὀγδοηκοντοῦτης Hertie Goldschmidt. Μετ' ὑπομονὴν ἀκούραστον εἰργάσθη ἡ πρωτοεργάτης αὐτῆ τῆς γυναικεῖας κινήσεως ὑπὲρ τῆς ἀνωτέρας μορφώσεως τῆς γυναικῆς, μορφώσεως, ἡ ὁποία νὰ ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν γυναικεῖαν ἰδιοφυίαν. Ἐν τμήμα τῆς ἀνωτέρας ταύτης σχολῆς ἔχει σκοπὸν τὴν μόρφωσιν τῶν κοινωνικῶν ἐργατριῶν ἐντὸς δύο ἐτῶν, ἕτερον τμήμα παιδαγωγικὸν ἔχει σκοπὸν τὴν ὅσῳ τὸ δυνατὸν ἀριστοτέραν μόρφωσιν νηπιγωγῶν καὶ διδασκαλισσῶν καὶ ἄλλο τὴν ἰδρυόμενον τμήμα θὰ πρέχῃ ἀνωτέραν θεωρητικὴν μόρφωσιν εἰς τὰς ἡδὴ δικτελεσάσας νοσοκόμας, ἵνα τὰς καταστήσῃ ἰκανωτέρας πρὸς διεύθυνσιν νοσοκομείων κλινικῶν καὶ τῶν τοιούτων.

Ἡ διδασκαλία, τὰ φροντιστήρια καὶ ἡ ὅλη ὀργάνωσις εἶναι ἀνάλογος τῆς Πανεπιστημιακῆς, ἡ διδασκαλία γίνεται ὑπὸ καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Λειψίας ἢ ὑπὸ διπλωματούχων γυναικῶν. Ὅσαι ἐκ τῶν φοιτητριῶν θέλουν νὰ ἐπιδοθῶσιν ἐπαγγελματικῶς εἰς τινὰ κλάδον δύνανται νὰ ὑποστώσιν ἐξετάσεις καὶ νὰ λάβωσιν σχετικὸν πτυχίον.

Ὅτι δὲ ἡ σχολὴ αὕτη ἦλθε νὰ ἱκανοποιήσῃ ὑφιστάμενην ἀνάγκην ἀποδεικνύει ὁ ἀπροσδοκῆτως μέγας ἀριθμὸς τῶν γυναικῶν πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας, αἱ ὁποῖαι φοιτῶσιν εἰς αὐτήν.

ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΝΑ

Γ'

Ἡ πολιορκία τοῦ Ναυπλίου, ἐξακολουθοῦσα ἀσθενῶς, ἐνισχύθη μέγαν κατόπιν τῆς ἀλώσεως τῆς Τριπόλεως διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Δημητρίου Ὑψηλάντου, Θεοδώρου Κολοκο-

τρώτη καὶ ἄλλων ἐπιφανῶν ἀρχηγῶν καὶ φιλελλήνων, ἐπὶ κεφαλῆς ἐχόντων τὸν γενναῖον Γάλλον συνταγματάρχην τοῦ πυροβολικοῦ Βουιέ. Εἰς τοῦτον προαχθέντα εἰς χιλίαρχον διὰ τὸς κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Τριπόλεως ὑπηρεσίας αὐτοῦ ὁ Δημήτριος Ὑψηλάντης ἀνέθετεν ἐν συμφορᾷ μετὰ τῆς Μπουμπουλίνας, τὴν ἐξ ἐφόδου ἄλωσιν τοῦ ἐπιθαλασίου φρουρίου δ.ἀ τῆς ἐπομένης διαταγῆς.

Κύριε χιλίαρχε Βουιέ.

Γνωρίζομεν τὴν ἐμπειρίαν καὶ ἀνδρείαν Σας, Σὰς ἐπιφορρίζομεν νὰ καταλάβητε τὸ πρὸ τοῦ Ναυπλίου φρούριον, ἐπιβιβαζόμενοι τοῦ παρ' αὐτῷ προσωρμισμένου πλοίου. Ἐλπίζομεν ὅτι κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐπιτολῆς μας ταύτης θέλετε καταβάλλει τὴν προσήκουσαν προσοχὴν καὶ φρόνησιν χωρὶς νὰ βλάψητε τὸ εἰρημένον πλοῖον.

Ἐν Ἀργεὶ τῇ 4 Νοεμβρίου 1821

(ἑπογ.) Δην. Ὑψηλάντης

Πληρεξ. τοῦ Γεν. Ἐπιτελείου τῆς Ἀρχῆς

Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ἀπόπειραν τῆς ἀλώσεως τοῦ ἐπιθαλασίου φρουρίου ἰεὰ διετέθη ἐκ τε τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης ἐφοδος κατὰ τῶν φρουρίων τοῦ Ναυπλίου τὴν πρωίαν τῆς 4ης Δεκεμβρίου 1821. ἦν ἀπέτυχη ἐπίσης, καταδικθέντος τοῦ ἀδυναίου τῆς ἐξ ἐφόδου ἐκπορθήσεως τοσοῦτον ὀχυρῶν φρουρίων ὡς προέβλεπεν ὁ γηραιὸς Κολοκοιρῶνης. «τὸ ἀσάλο ἦτον ἀδύνατον διὰ τὸ ἄτακτον τῶν στρατιωτῶν».

Κατὰ τὴν ἀτυχή ταύτην ἐφοδὸν ἡ Λαοκρατία Μπουμπουλίνα, διευθύνουσα τὴν ἐκ τῆς θαλάσσης προσβολήν, ἐξεπλήρωσε γενναίως τὴν ἀναιθεῖσαν αὐτῇ ἐπιτολήν. Εἰκὼν ἀνακειμένη μετ' ἄλλων ἐν τῷ Ἡρώφ τοῦ ἐλληνικοῦ ἀγῶνος (ὅπερ ἴδρυσεν ὁ μεγαλόφρων τῆς Βαυαρίας Βασιλεὺς Λουδοβίκος ἐν Μονάχῳ), παριστᾷ τὴν σκηνήν, καθ' ἣν ἡ Μπουμπουλίνα ἐπὶ τοῦ πλοίου αὐτῆς παροτρύνει τοὺς ταύτας τοῦ «Ἀγαμέμνονος» εἰς τὴν κατὰ τῶν φρουρίων τοῦ Ναυπλίου ἐφοδόν. Αὐτόπιτης συναγωνιστῆς τῆς Μπουμπουλίνας ὁ Ἀναργύρος Ἀνδρέου Χατζῆ-Ἀναργύρου, ἀφηγούμενος τὰς κατὰ τὸν Ἱερόν Ἀγῶνα θυσίας τῶν Σπεισιωτῶν, εἰς τὸν πρόλογον (σελ 18) τῆς συγγραφῆς αὐτοῦ. «Τὰ Σπεισιώτικα» τοιαῦτά τινα προσεπιφέρει ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου.

«... Μάρτυς δὲ τῶν λόγων μας πλεῖστα τε, μάλιστα δὲ αὐτὸ τὸ σπάνιον γεγονός εἰς τὰ χρονικὰ τῶν ἐθνῶν, μία γυνὴ νὰ ἐπιστρατεύσῃ,

γυνή πλουσία αποφασίσασα και πλοία και χρήματα και υίους δλοκαύτωμα εις τόν βωμόν της Πατριδος να προσενέγκη, αυτή δὲ ἡ γυνή εἶνε ἡ Δασκαρίνα Μπουμπουλίνα. τὴν δλοίαν τὰ ἔθνη ἀνεφήμησαν και ἐχαιρέτισαν ὡς Ἡρωίδα. Ἦτο δὲ πραγματικῶς λεοντόθυμος!... Τῷ 1821 Δεκεμβρίου 4 εις τὴν πολιορκίαν τοῦ Ναυπλίου, τὸ ἐνθυμούμεθα! ἐπιβαίνοισα εις ἴδιον πλοῖον της, μόνη διέταξε τὴν ἔφοδον εις τὰς λέμβους κατὰ τοῦ φρουρίου αὐταὶ δὲ ἐπιτίθενται, ἀλλ' αἰ σφαῖραι και οἱ μύδροι ἀπὸ τῶν ἐπιθαλασίων προμαχόνων τὰς κανοροστοιχίας, χαλαζηδὸν ἐπιλίπτοια, ὑποχρεοῦν τοὺς ἀνδρείους της νὰ ὑποχωρήσωσι πρὸς ὀλίγον. Ἐξάνισται τὸ τε ἡ Ἀμαζών, ἐπισκοποῦσα ἀπὸ τῶν ἐδωλίων της νηὸς και τοὺς βοᾷ... Εἶσθε λοιπὸν γυναικες καὶ ἄνδρες. Ἐμπρὸς... Οἱ ἀξιωματικοὶ τὴν ὑπακούουσι, μέχονται θνήσκουν, ἐπανελθόντες εις τὴν γῆν, ἀλλ' εις μάτην, τὸ φρούριον διὰ θαλάσσης ἦτο ἀπόρητον. Διὸ μετέβη εις τὴν ξηρὰν και ἐκεῖ ἐστρατήγει μέχρι της παδόσεως τοῦ Ναυπλίου, τῇ 30 Νοεμβρίου 1822, συμμετέχουσα τῶν ἔργων της πολιορκίας, ὀδηγοῦσα τὰ παληκάρια της, χορηγοῦσα τοὺς θησαυροὺς της... ("Ἰδὲ και Ἀναστασίου Ὁρλίνδου «Ναυτικά» Τόμ. Α' σελ. 69—71).

Κατὰ τὴν, μεσοῦντος τοῦ Ἰουλίου 1822, ἐισβολὴν της μεγάλης στρατιάς τοῦ ἐκ Δράμας της Μακεδονίας Μαχμούτ-πασσᾶ, τοῦ ἐπιλεγομένου Δράμαλη, ἦτις ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ματαίωσιν της συνομολογηθείσης παραδόσεως τοῦ Ναυπλίου και τὴν διάλυσιν της πολιορκίας αὐτοῦ, ἡ Δασκαρίνα Μπουμπουλίνα εἶχε ἀποβιβάσθῃ εις Λέρον, παρασκευάζουσα μετὰ τοῦ Δημητρίου Ὑψηλάντου, Πετρόμπετη Μαυρομιχάλη, Κρεββατᾶ και λοιπῶν ἐπιφανῶν ἀρχηγῶν τὴν ἀπόκρουσιν τῶν Τούρκων ἐν ἐνδεχομένη κατευθύνσει αὐτῶν εις Τρίπολιν. Ὅτε δὲ ὁ Δράμαλης ἐλλείπει τρωφῶν και ὕδατος, ἠναγκάσθη νὰ ἐπανακίμνη εις Κόρινθον, και τῇ 26 και 28 Ἰουλίου 1822 ὑπέσθη τὴν γνωστὴν πανωλεθρίαν κατὰ τὴν διάβασιν τῶν στενῶν τοῦ ὄρους Τρητοῦ, τῶν Δαρβενακίων, ὑπὸ τοῦ Θεοδ. Κολοκοτρώνη και τοῦ Τουρκοφάγου Νικηταρᾶ ἡ Μπουμπουλίνα μετὰ τῶν λοιπῶν ἀρχηγῶν ἔσπευσε νὰ ἀποκαταστήσῃ και αὐτὴ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ναυπλίου στενωτέρω.

Κατὰ τὴν συνεπεία τοῦ στενοῦ ἀποκλεισμοῦ ἐπακολογήσασαν ἄλωσιν τοῦ Παλαμηδίου, τῇ 30ῃ Νοεμβρίου 1822, και τὴν μετ' αὐτὴν πα-

ράδοσιν της Ἀκροναυπλίας και τοῦ Ναυπλίου διὰ συνθήκης, ἡ Μπουμπουλίνα ἐπεμελήθη της ἀσφαλοῦς ἐπιβίβασεως τῶν τουρκικῶν οἰκογενειῶν ἐπὶ τῶν Σπετσιωτικῶν πλοίων, αὐτα μετέφερον αὐτὰς εἰς Σκάλα Νόβαν της Μικρᾶς Ἀσίας μετ' ὃ ἐνεκατέστη ὀριστικῶς ἐν Ναυπλίῳ, κατοικήσασα εις οἰκίαν, ἣν παρεχώρησεν αὐτῇ ἡ Κυβέρνησις ἀπέναντι τῶν μεγάλων αὐτῆς θυσιῶν και ἀγώνων. Ἐνταῦθα ἐτέλεσε τοὺς γάμους της θυγατρὸς αὐτῆς Ἐλένης μετὰ τοῦ Πάνου Θ. Κολοκοτρώνη πρώτου Φρουράρχου τοῦ ἀλωθέντος Ναυπλίου.

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην διύσημος Ἄγγλος περηνγητῆς, Ἐταῖρος της ἐν Κανταβρυγία Σχολῆς και συγγραφεὺς «Τῶν περηνγήσεων εις Αἰθιοπίαν», γνωρίζας τὴν ἡμετέραν ἡρωίδα ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ γαμβροῦ αὐτῆς Πάνου Θ. Κολοκοτρώνη τοιαυτὰ τινα ἐπιστέλλει ἐκ Ναυπλίου κατὰ Μάρτιον τοῦ 1824.

Η ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΗ

Αἱ μεγάλα πρόδοι της ἐφαρμογῆς τῶν Ὁραίων Τεχνῶν ἐν τῇ συγχρόνῳ ζωῇ και ἡ τάσις πρὸς κλιθετικώτερον ἐξωραϊσμόν, ἀπετέλεσαν τὸν σημαντικὸν και ἰδιαιτέρον αὐτὸν κλάδον τῶν Διακοσμητικῶν Τεχνῶν, αἵτινες τῶν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ ὄσον και εἰς τὸ ἐμπόριον ἔσχοι εὐρυτάτην διάδοσιν ἀπανταχοῦ τοῦ πεπλητισμένου κόσμου.

Παρ' ἡμῖν ὁ κλάδος οὗτος της Τέχνης και τοῦ λίαν χρήσιμος δὲν ἐκαλλιεργήθη προσηκόντως. Παλισταται συνεπὶς ἀνάγκη και διδαχῆς και δημοσιότητος ἵνα καταστῇ προσιτός, και διὰ της ἐφαρμογῆς ἐν τῷ πρακτικῷ βίῳ, ἀποβῇ παράγων πολιτισμοῦ ἀφ' ἐνὸς και πλούτου ἀφ' ἑτέρου.

Ὁργανον της δαδόσεως παρ' ἡμῖν τοῦ ποικιλοτάτου ὄψω και ἐθωφλοῦς τούτου κλάδου ἔσεται ἡ «ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΗ» ἣς ἡ ἔκδοσις ἀρχεται προσεχῶς. Αἱ εἰδικαὶ καλλιτεχνικαὶ σπουδαὶ της κ. Ἐλένης Γεωργιντῆ ἐπὶ ἔτη ἐν Εὐρώπῃ τοῦ κλάδου της χειροτεχνίας και διακοσμητικῆς και ἡ πείρα δημοσίας και ἰδιωτικῆς ἐν Ἀθήναις διδασκαλίας, κινέστησαν ἐπιτακτικώτερον τὴν ἀνάγκην της ἐφαρμογῆς και παρ' ἡμῖν μιᾶς μεγάλης και ἀνεκμεταλεύτου τέχνης ἣτις ἔσεται, πολλαχῶς ἐπωφελῆς εις τὴν Ἑλληνικὴν οἰκογένειαν, εἰς τὸ Σχολεῖον και εἰς τὴν Ἑλληνικὴν χειροτεχνίαν και βιοτεχνίαν.

Ἡ «ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΗ» θὰ περιεχῇ σχέδια μετ' ἐπεξηγήσεων, καλλιτεχνικὰς ἐργασίας ἐπὶ μετάλλῳ, μετάλλῳ, δερμάτῳ, ξύλῳ, ὕλῳ, τρίχαπτα, κλιτεχνικὰς ἐπικεραλίδας, ἐπιπλώσεις, ῥυθμούς. Ἐπίσης θὰ εὐρίσκωνται πρότυπα και σχέδια πυρογραφίας, πυρογλυπτικῆς, γρακτικῆς, πλαστικῆς και κεραμικῆς εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ περιδικίου.

Εἰδικὸν ἐν Εὐρώπῃ συνεργάται θὰ κρατοῦν τοὺς ἀναγνώστας ἐνημέρου της περηνγητῆς κινήσεως.

Τὰ σχέδια της «ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΗΣ» θὰ εἶναι πρωτίστως Ἑλληνικά, ἀναφερόμενα εἰς τὰς τρεῖς μεγάλας ἐθνικὰς μας ἐποχὰς. Ἀρχαίαν, Βυζαντινὴν και νεωτέραν. Γνωρίζουται τὴν εἰδικότητα της κ. Ἐλένης Γεωργιντῆ εἰς τὸν κλάδον τοῦτον συνιστῶμεν θερμῶτα τὸ ἔργον της.